

**Monitorizarea evoluțiilor în sectorul
financiar-bancar**
(decembrie 2016 – octombrie 2017)

**Chișinău,
Octombrie 2017**

Acest raport a fost realizat în cadrul proiectului „A Case Based Approach to Fighting Grand Corruption” implementat de Transparency International - Moldova în colaborare cu IDIS Viitorul.

Conținut:

	Pag.
Introducere	2
Sumar executiv	2
1 Vulnerabilitățile sistemului bancar, diagnosticat de Banca Națională a Moldovei	6
2 Evoluțiile sectorului financiar-bancar în perioada decembrie 2016 - octombrie 2017	8
3 Evoluțiile și perspectivele celor trei bănci aflate sub supravegherea specială a BNM (Moldindconbank, Moldova-Agroindbank, Victoriabank)	12
4 Ecoul ”jafului secolului”	16
4.1 Falsa grijă față de deponenți	16
4.2 BMM și Kroll confirmă: pretențiile financiare față de ”grupul Shor” depășesc suma garanțiilor emise și convertite de Guvern în datorie internă de stat	18
4.3 Situația privind identificarea și recuperarea banilor fraudauți	19
4.4 ”Contorul” recuperărilor a dispărut	22
4.5 Cetățenie contra ”investiție”: o nouă tentativă de legalizare a fondurilor fraudate din sectorul bancar	23
5 Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale – între mit și realitate	26
6 Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019 – doar pe hârtie?	28
7. Noua Lege privind activitatea băncilor	30
8. Întrebări fără răspunsuri	31
Concluzii și recomandări	33
Anexă: investigații jurnalistice realizate în cadrul proiectului	34

Introducere

Prezentul raport realizat de Transparency International - Moldova și IDIS Viitorul cuprinde rezultatele monitorizării evoluțiilor din sectorul financiar-bancar, urmare a fraudelor bancare masive care au avut loc în Republica Moldova, precum și rezultatele monitorizării recuperării fondurilor fraudate din sectorul bancar în perioada decembrie 2016 – octombrie 2017. Informațiile folosite provin de la instituții publice, inclusiv Banca Națională a Moldovei, Ministerul Finanțelor și Centrul Național Anticorupție, declarații publice făcute de către oficiali din Republica Moldova, rapoartele tematice publice elaborate de instituții și companii specializate pe investigații, materiale și declarații ale partenerilor de dezvoltare, alte surse disponibile.

Sumar executiv

Perioada decembrie 2016 – octombrie 2017 a fost plină de evenimente legate de sectorul financiar-bancar. După decizia guvernului Filip din septembrie 2016 *de a converti în datorie internă de stat garanțiile emise în noiembrie 2014 și martie 2015* (destinate acoperirii „găurilor” în urma furtului banilor din trei bănci: Banca de economii, Banca Socială și Unibank), au apărut o serie de inițiative de modificare a legislației financiar-bancară. Aceste modificări urmau să îndeplinească condițiile și angajamentele autorităților din Republica Moldova față de Fondul Monetar Internațional (FMI) și alți parteneri de dezvoltare.

Astfel, cu asistența partenerilor de dezvoltare, au fost elaborate și adoptate legi noi, printre care *Legea privind redresarea și rezoluția băncilor*¹ și *Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare*.² Este de remarcat că, în mai puțin de un an de la adoptare, prima lege a fost modificată deja de două ori, iar cea de a doua – o dată, ceea ce atestă o grabă admisă la momentul adoptării acestora. Totodată, Comitetul Executiv al Băncii Naționale a Moldovei (BNM) a aprobat și modificat mai multe regulamente, unul din cele mai importante vizează *exigențele față de administratorii băncilor comerciale* și are drept scop promovarea în funcțiile de conducere ale acestora a persoanelor competente și cu bună reputație, ceea ce ar îmbunătăți guvernarea corporativă a băncilor, în cazul aplicării acestora.

În această perioadă au apărut câteva inițiative legislative considerate de societatea civilă și partenerii de dezvoltare drept nocive și contrare angajamentelor asumate de guvernanți, întrucât amplifică riscurile legalizării mijloacelor de origine frauduloasă.^{3,4} Una din inițiative, proiectul legii privind legalizarea capitalurilor și stimularea fiscală, adoptat în prima lectură de Parlament în decembrie 2016, fără discuții publice și fără informarea partenerilor de dezvoltare, este cel mai elocvent exemplu din această categorie. Alt proiect ține de modificările la *Legea cetățeniei* și oferă, prin derogare de la normele legale, dreptul la cetățenia Republicii Moldova pentru persoane terțe, cetățeni străini sau apatrizi, contra unor contribuții denumite ”investiții”. Ambele proiecte au avut ca autori același grup de deputați, în frunte cu președintele Parlamentului. *Regulamentul de implementare a legii ”cetățeniei pentru investiție”, elaborat de Ministerul Justiției și aprobat de Guvern în septembrie 2017, a stârnit reacții contradictorii în societate, deoarece oferă posibilități de legalizare a mijloacelor financiare de origine dubioasă în Republica Moldova*.⁵ Șeful Delegației Uniunii Europene Pirkka Tapiola a declarat că ”noi vom urmări foarte îndeaproape ce se va întâmpla. Părerea mea personală este că ar trebui să căutăm alte stimulente de a atrage investiții în țară”.⁶

¹ Legea Nr. 232 din 03.10.2016 privind redresarea și rezoluția băncilor,

<http://www.lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366942>

² Legea Nr. 234 din 03.10.2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366946>

³ <http://www.transparency.md/2016/12/12/the-adoption-of-the-law-on-the-liberalization-of-capital-and-financial-incentive-undermines-anti-corruption-efforts-and-discourages-honest-taxpayers-and-state-servants/>

⁴ http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2017/07/TI_Moldova_IDIS_Monitorizarea_Evoluțiilor_in_Sectorul_Financiar_Bancar_2017.pdf

⁵ <http://www.transparency.md/2017/08/22/position-paper-the-new-amendments-to-the-citizenship-law-a-risk-of-legalizing-fraudulent-financial-means/>

⁶ <http://unimedia.info/stiri/video-pirkka-tapiola--despre-regretele-de-la-final-de-mandat-si-intalnirea-cu-plahotniuc--moldova-a-ratat-60-din-fondurile-europene-138410.html>

În acest context sunt de menționat rapoartele de expertiză ale Centrului Național Anticorupție la ambele proiecte, cel cu ”amnistia/liberalizarea capitalurilor” și cel cu ”cetățenia contra ”investiții”. În primul caz, CNA a indicat că în proiectul dat ”... *conceptul liberalizării capitalului devine echivalent cu cel al legalizării capitalului din afara circuitului legal, apropiindu-se de un concept al spălării banilor de proveniență infracțională*”, iar în al doilea caz a constatat că ”*interesele promovate sunt în detrimentul interesului public și cu riscuri majore pentru siguranța și securitatea cetățenilor și a statului Republica Moldova*”. În pofida acestui fapt, cel de-al doilea proiect a devenit lege și a intrat în vigoare în iunie 2017.

În lista inițiativelor legale este de reținut și adoptarea în septembrie 2017 a *Planului național de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru 2017-2019*. Deși conține prevederi importante despre armonizarea legislației din domeniu a Republicii Moldova cu Acquis-ul comunitar, o mare parte din activitățile incluse în plan au ca scop consolidarea capacităților autorităților publice, în condițiile în care acest proces urma să demareze acum zece ani, odată cu intrarea în vigoare în 2007 a Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Mai mult, *acest plan nu include astfel de domenii vulnerabile la spălarea banilor precum sectorul energetic*, care este o „gaură neagră” și aduce prejudicii considerabile societății.

Totodată, rămâne în așteptare adoptarea unei noi legi cu privire la combaterea spălării banilor, care este și o cerință a Uniunii Europene, potrivit Acordului de Asociere semnat cu Republica Moldova.

Insuficiența prevederilor legale care să facă față condițiilor specifice, complexe, multidimensionale și litigioase în sectorul bancar, în special în cele trei bănci aflate în supravegherea BNM, nu permite rezolvarea mai multor probleme legate de *netransparența acționarilor și riscurilor înalte pentru potențialii investitori onești*. Procesul de atragere a investițiilor în sector este târăgănat și din considerente macroeconomice obiective și subiective.

Totodată, analizând evenimentele din 2016-2017, putem constata că *Republica Moldova, după o perioadă în care a fost un element important al spălătoriei regionale de mijloace de proveniență dubioasă (laundromat) și o perioadă în care a fost realizat ”jaful secolului”*, când 13% din PIB a fost extras din sistemul bancar autohton, *riscă să se transforme într-o țară cu regim off-shore*. O retrospectivă în timp arată că după ce la insistența Uniunii Europene din zona laundromat-ului a ieșit Letonia, schemele de spălare de bani au fost importate în Republica Moldova. În prezent, în timp ce UE face presiuni asupra Ciprului pentru a elimina circuitul mijloacelor de proveniență obscură, Republica Moldova devine câmp fertil pentru atragerea unor asemenea mijloace prin diferite metode (inclusiv liberalizarea capitalurilor, oferirea cetățeniei contra ”investiții”, secretizarea datelor relevante ale persoanelor fizice atât în sectorul bancar, cât și în instanțele de drept, inițiativele de modificări fiscale tipice unor zone off-shore).

Aceste evoluții creează impedimente pentru investigarea independentă și veritabilă a fraudelor din sistemul bancar, blochează implementarea legilor și normelor convenite cu partenerii de dezvoltare, diminuează importanța raportului Kroll, dar și împiedică funcționalitatea instituțiilor și perspectiva recuperării fondurilor fraudate.

În această perioadă sectorul bancar se află într-o etapă dificilă de recuperare de după criza din 2014-2015. BNM a înăsprit considerabil supravegherea bancară și standardele de raportare, inclusiv față de creditele compromise. Totuși, o serie de probleme sistemice persistă, printre ele: *probleme de transparență a acționarilor și beneficiarilor efectivi, guvernanță corporativă și managementul ineficiente, proceduri de control și audit interne slabe*. Deși BNM a oprit formarea creditelor noi dubioase și compromise, totuși soluționarea celor existente este dificilă.

Pe de altă parte, *intervenția BNM la cele trei bănci comerciale supravegheate (Moldova-Agroindbank (MAIB), Moldindconbank (MICB) și Victoriabank) a scos în evidență o serie de vulnerabilități care țin, în special, de portofoliul relativ înalt de credite neperformante, precum și riscuri sporite de spălare a banilor și finanțării terorismului*.

De rând cu sectorul bancar, și alte sectoare financiare non-bancare sunt expuse riscurilor de fraudare, în special, *sectorul asigurărilor* – un domeniu mai puțin reglementat și monitorizat de către autoritățile publice și în care standardele de activitate și normele prudentiale se respectă mai puțin.

În același timp:

- *investigarea fraudelor bancare din Republica Moldova este lentă, fără tratarea clară a diferitor tipuri de fraude din sistemul bancar (spălare de bani, credite neperformante, distragere de mijloace bănești din sectorul bancar);*
- *autoritățile naționale au încheiat o serie de acorduri cu diverse țări/instituții internaționale care ar putea facilita obținerea informațiilor relevante unei eventuale recuperări de mijloace. Crearea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infractionale ar fi trebuit să confere un impuls procesului de identificare și recuperare a resurselor fraudate, însă, la peste 7 luni de la creare, aceasta pare practic nefuncțională;*
- *mijloacele financiare extrase din sectorul bancar în rezultatul „jafului secolului” practic nu sunt recuperate. Autoritățile creează o percepție falsă despre recuperarea ”miliardului”, invocând, de fapt, sumele încasate din procedurile de insolabilitate a celor trei bănci falimentate;*
- *nu au fost inițiate investigații și nu au fost atrași la răspundere factorii de decizie care au admis facilitarea „jafului secolului” prin modificări de legi și decizii luate, precum și cei care nu au împiedicat acest jaf;*
- *raportul Kroll este neglijat de către autoritățile competente de investigarea fraudelor bancare, iar cel de al doilea raport Kroll – este în așteptare;*
- *există temeri că, din lipsă de acțiuni din partea administratorilor de insolabilitate, delegați de către BNM, termenul de prescripție în privința creditelor acordate companiilor ”grupului Shor” (specificate astfel în raportul Kroll) de la cele trei bănci implicate va expira, iar miliardele nu vor putea fi recuperate.*

Restabilirea credibilității instituțiilor financiar-bancare depinde de reușita implementării noului cadru legal din domeniu adoptat la insistența structurilor financiare internaționale în 2016. Transparența acționariatului și noile modele de guvernanță corporativă impuse băncilor comerciale ar putea reabilita credibilitatea, asigura transparență și previzibilitatea în activitatea acestora.

În acest context rămân extrem de actuale declarația și recomandările Comitetului Parlamentar de Asocieri UE–RM din 22 mai 2017 prin care Comitetul:

- *”... reamintește de înaltele așteptări ale cetățenilor față de procesele judiciare privitoare la fraudă bancară și de necesitatea de a-i chema în fața justiției pe toți cei răspunzători;*
- *își exprimă, dezamăgirea privind lipsa de progrese în dosarele penale care au urmat publicării rezultatelor primei faze a investigației Kroll;*
- *face apel la autoritățile relevante de a publica raportul Kroll în cea de-a doua fază a investigației de îndată ce va fi disponibil;*
- *subliniază faptul că toate procesele de judecată ar trebui să se desfășoare în conformitate cu standardele internaționale și ar trebui să fie transparente”⁷.*

⁷ <http://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/3091/Page/1/language/ro-RO/Default.aspx>,
http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/119821/recommendations_4th_MD_PAC_22052017_en.pdf

1. Vulnerabilitățile de bază ale sistemului bancar, diagnosticat de Banca Națională a Moldovei

După fraudă bancară, Banca Națională a Moldovei (BNM) a înăsprit considerabil supravegherea bancară și standardele de raportare, în special, față de creditele compromise. Drept consecință a crescut considerabil volumul și ponderea creditelor compromise din sistemul bancar. Aceasta s-ar putea explica prin criza profundă prin care trece sistemul bancar, precum și prin înăsprirea cerințelor BNM față de raportarea creditelor compromise.

Intervenția BNM la cele mai mari trei bănci comerciale, MAIB, MICB și VictoriaBank, care dețin circa 75% din totalul activelor din sistemul bancar, a scos în evidență o serie de probleme sistemice ale sectorului bancar. Aceste probleme au determinat politica de reglementare și supraveghere a sectorului bancar de către BNM pentru următorii 2-3 ani.

Problemele în cauză pot fi grupate în 5 categorii:

- Transparența acționarilor;
- Riscul de credit, inclusiv creditele neperformante, expunerile "mari" și expunerile față de persoanele afiliate;
- Riscul operațional;
- Guvernanța internă;
- Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Anume de succesul depășirii acestor vulnerabilități ale sistemului bancar depinde cât de rapid băncile vor putea reveni din criză și activa în regim normal.

Privitor la **transparența acționarilor**, majoritatea băncilor întâmpină de mult timp probleme ce țin de structura opacă a acționariatului, ceea ce poate afecta semnificativ guvernanța corporativă și periclită situația financiară a băncilor. În context, urmează a fi acordată mai multă atenție interacțiunii cu persoanele afiliate acționarilor și expunerilor față de persoanele afiliate băncilor, în vederea neadmiterii unei influențe negative asupra situației financiare a băncii.

În anul 2016, BNM a constatat la două cele mai mari bănci două grupuri de acționari care activau concertat și dețineau cote substanțiale fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM.

BNM și-a propus ca până la finele lunii iunie 2017, toate băncile să realizeze exercițiul de transparență a acționariatului. Pentru aceasta au fost solicitate informații exhaustive referitor la reputația acționarilor, antecedentele penale, activitatea profesională, soliditatea financiară, inclusiv proveniența resurselor financiare utilizate la procurarea cotei de participare în capitalul băncii etc.

Totodată, transparentizarea sectorului bancar s-ar putea realiza prin atragerea unor investitori de calitate, cu o reputație impecabilă pe plan local și internațional, care demonstrează o soliditate financiară capabilă să asigure rezistența financiară a băncii la șocurile interne și externe și o guvernare corporativă performantă.

Riscul de credit este o altă vulnerabilitate majoră a sectorului bancar. Pe parcursul anilor 2016-2017 atât creditele neperformante, cât și portofoliul de credite au avut un trend negativ. Astfel, creditele neperformante au crescut cu 65 %, constituind 17,2 % din portofoliul de credite, iar portofoliul de credite s-a micșorat cu 9 %. În anul 2017, riscul de credit continuă să fie cel mai semnificativ. BNM își propune să efectueze controale în scopul verificării calității activelor, expunerilor „mari”, expunerilor față de persoanele afiliate și să evalueze politicile și practicile aferente riscului de credit.

O atenție deosebită ar trebui acordată în continuare creditelor neperformante, modalităților de rambursare primară a acestora, precum și calității sursei secundare de rambursare, și anume calității și valorii asigurării creditelor. În context, urmează a fi examinate minuțios procedurile, politicile și strategiile băncilor privind gestionarea și diminuarea nivelului de credite neperformante, identificarea grupurilor de persoane care acționează concertat în vederea determinării expunerilor “mari” și neadmiterii depășirii limitelor stabilite.

Riscul operațional reprezintă un alt pericol pentru bănci. Potențialele pierderi pot fi cauzate de riscuri operaționale precum factorul uman, inclusiv escrocherii, securitatea sistemelor TI, organizarea greșită a proceselor interne ale băncii, mediul extern etc. BNM și-a propus în anul 2017 să evalueze politicile și

practicile băncilor referitor la identificarea și prevenirea acestor riscuri. Astfel, politicile și practicile vor fi evaluate prin prisma minimizării impactului asupra capitalului ca urmare a daunelor survenite, alocării de către bănci a mijloacelor în scopul asigurării securității datelor, prevenirii atacurilor cibernetice etc. Suplimentar la aceasta, în cadrul controalelor pe teren, urma a fi examinată respectarea de către bănci a politicilor interne privind gestionarea riscului operațional.

Guvernanța internă și managementul slab sunt principala provocare pentru BNM. Sistemul bancar este unul închis, reglementările privind managementul bancar sunt depășite și nu permit, de regulă, atragerea specialiștilor de înaltă calificare în sistemul bancar. BNM și-a propus să liberalizeze cerințele față de managementul bancar pentru a rupe cercul vicios când la funcții de conducere pot accede doar cei care au experiență de conducere în sistemul bancar.

În 2016, urmare a rezultatelor studiilor de diagnostic efectuat la două bănci (Moldova-Agroindbank și Moldindconbank), BNM le-a obligat să-și îmbunătățească guvernanța internă. De asemenea, BNM a început optimizarea procedurilor de evaluare a acționarilor ce dețin cote substanțiale în capitalul băncilor.

Totodată BNM a solicitat băncilor să dispună de un cadru de administrare riguros, care să includă:

- o structură organizatorică clară cu linii de responsabilitate bine definite, transparente și coerente,
- procese eficace de identificare, administrare, monitorizare și raportare a riscurilor la care sunt sau ar putea fi expuse băncile,
- un proces de evaluare a mărimii adecvate a capitalului la riscuri,
- un proces de evaluare a mărimii adecvate la lichidități,
- mecanisme corespunzătoare de control intern, inclusiv proceduri administrative și contabile riguroase.

Urmează evaluarea din partea BNM a tuturor băncilor comerciale privind gradul de conformare a practicilor și politicilor noi de guvernanță internă.

Având în vedere că sistemul bancar din Moldova continuă să fie expus unor riscuri înalte de spălare a banilor și finanțare a terorismului, BNM susține necesitatea aplicării standardelor internaționale și a bunelor practici pentru a asigura neimplicarea băncilor în activități și tranzacții ce comportă astfel de riscuri. În 2017 urmează să fie adoptată o nouă Lege privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Pentru contracararea fenomenului spălării banilor este necesar de optimizat sistemul de control intern al băncilor, prin consolidarea capacităților acestora de a evalua riscurile de spălare a banilor și prin instruirea privind aplicarea celor mai noi practici de identificare a tipologiilor existente.

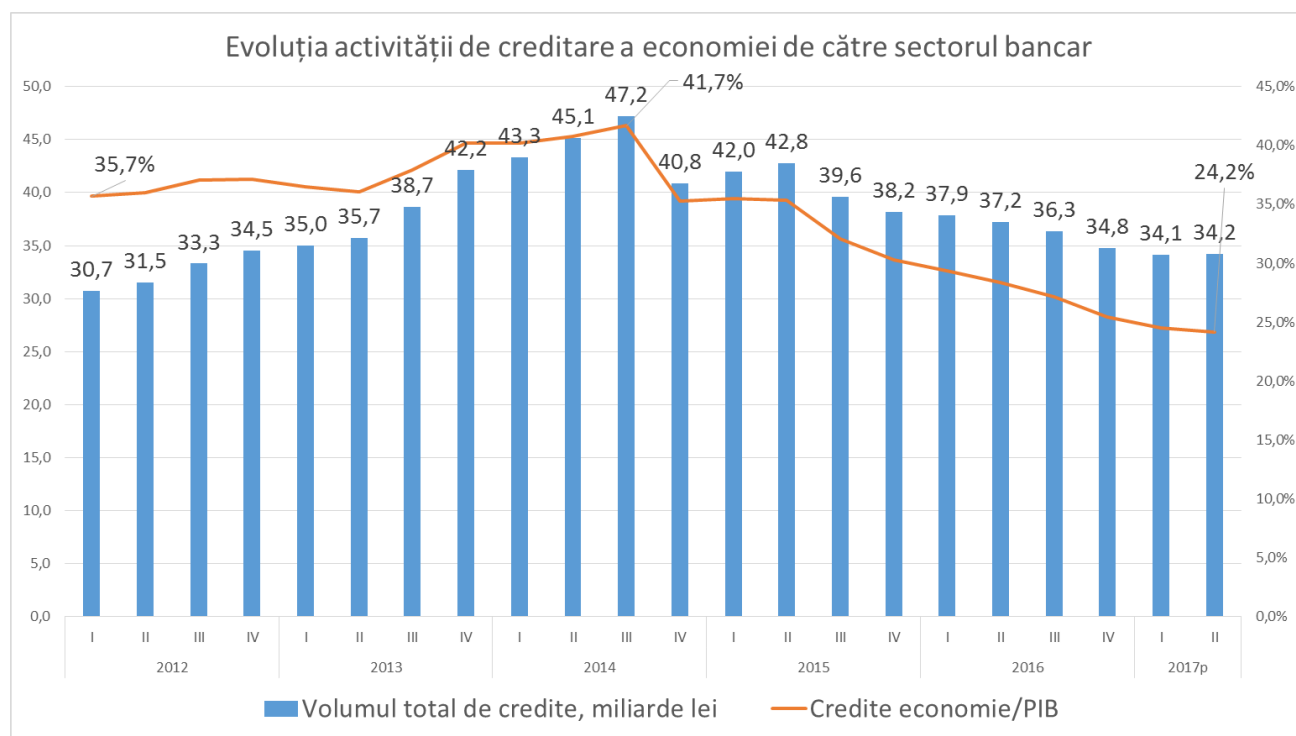
Consolidarea cadrului normativ secundar aferent domeniului ar putea îmbunătăți supravegherea la distanță prin implementarea tehnologiilor informaționale și intensifica inspecțiile pe teren în scopul stabilirii gradului de conformare a băncilor cu normele aferente domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

2. Evoluțiile sectorului financiar-bancar în perioada decembrie 2016 - octombrie 2017

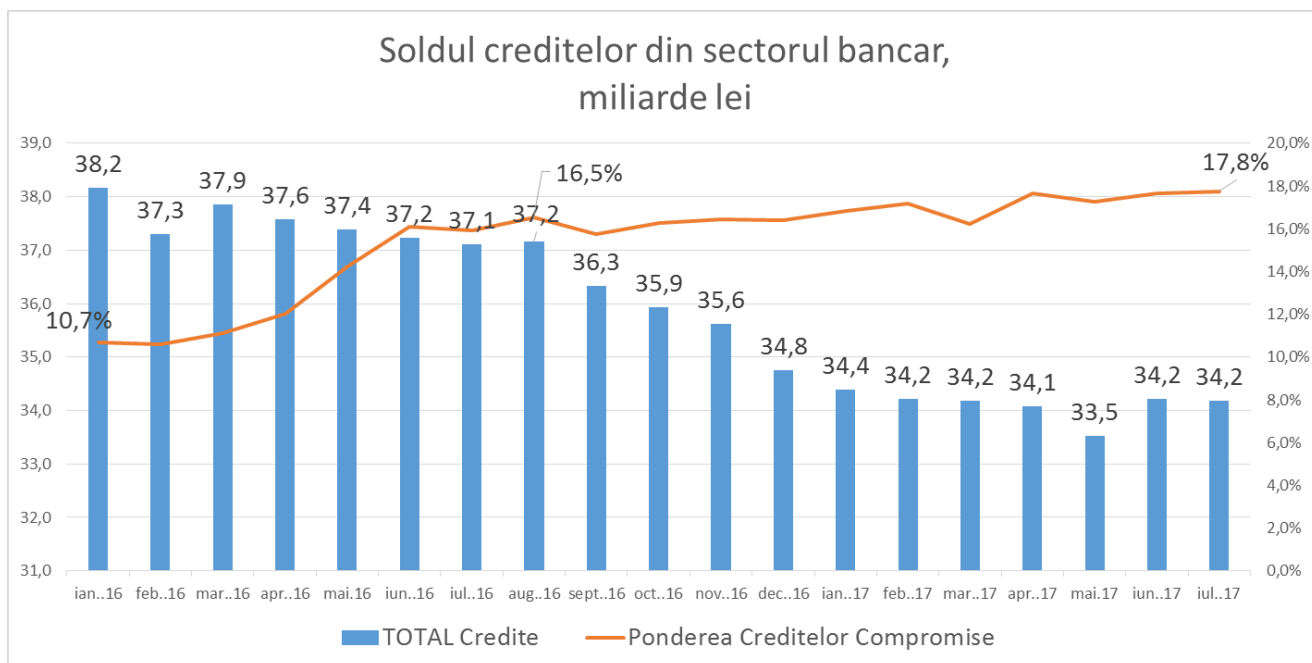
Sectorul financiar-bancar se află într-o etapă dificilă de recuperare după criza din 2014 care a scos în evidență problemele sistemice: transparența insuficientă a acționarilor și beneficiarilor efectivi, proceduri vagi de oferire a creditelor, management slab, proceduri de control și audit interne slabe, etc.

Jaful bancar din 2014 a marcat puternic activitatea de creditare a sistemului bancar. Astfel, volumul de credite oferite de către bănci s-a redus cu 13 miliarde lei, de la 47,2 miliarde lei valoarea totală a creditelor în anul 2014, trimestrul III, la 34,2 miliarde lei în trimestrul II, 2017. Situația pare mult mai dificilă, dacă raportăm acești indicatori la PIB: volumul total de credite s-a redus de la 41,7% din PIB în 2014 la 24,2% în prezent, ceea ce înseamnă o scădere reală a volumului de credite cu peste 40%. Dacă în 2017 se păstra același nivel de creditare a economiei ca în 2014, atunci volumul total de credite trebuia să fie de circa 50 miliarde lei. Economia și așa subfinanțată s-a lipsit de circa 25 miliarde lei credite.

Este de remarcat că după criza mondială din 2008-2009, economia Moldovei a început să-și revină, activitatea creditară creștea stabil atât ca valoare, cât și raportat la PIB. Astfel, în 2014 a fost atins cel mai înalt nivel de la declararea independenței, însă jaful bancar a avut un efect dezastruos. În prezent am putea constata un proces de stabilizare a activității de creditare calculat în valori absolute. După o cădere continuă timp de doi ani de zile, în prezent volumul de credite s-a stabilizat la 34,2 miliarde lei. Însă în valori reale, raportate la PIB, activitatea de creditare continuă să se diminueze.

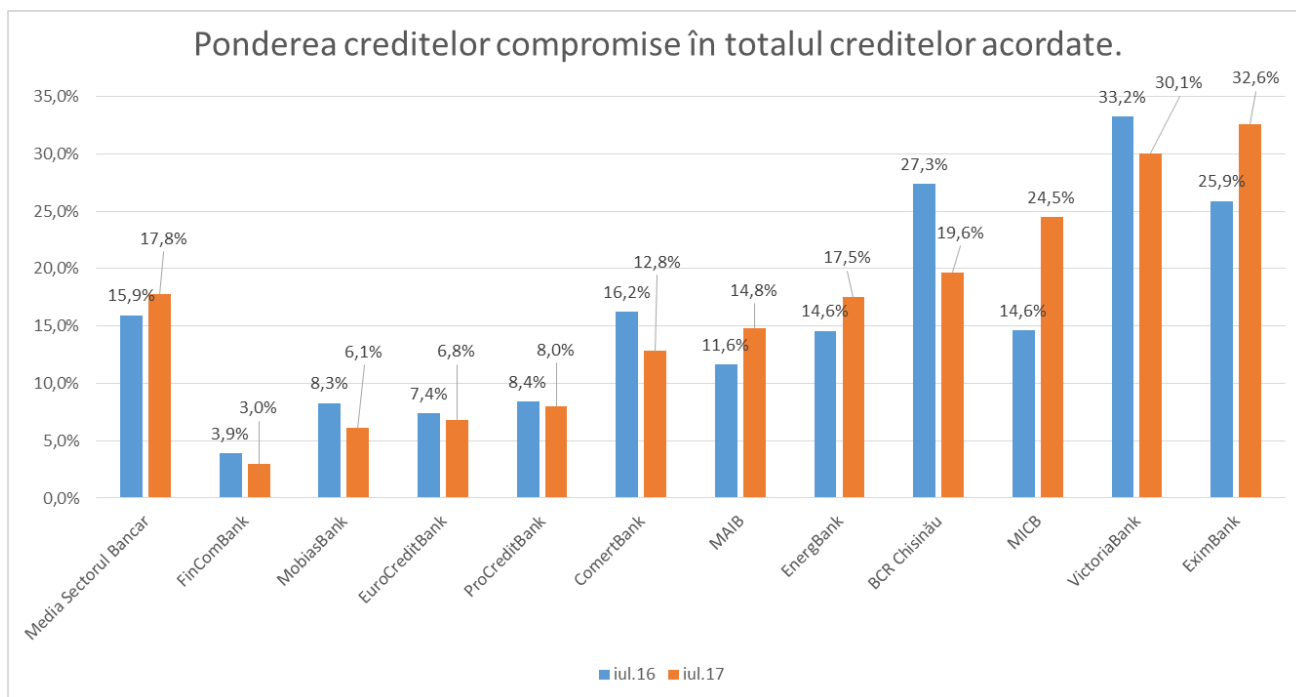

Totodată, volumul de credite dubioase/compromise rămâne neschimbat, ceea ce permite să conchidem că băncile pierd clienții de bună credință, însă nu pot rezolva probleme cu clienții rău-platnici.

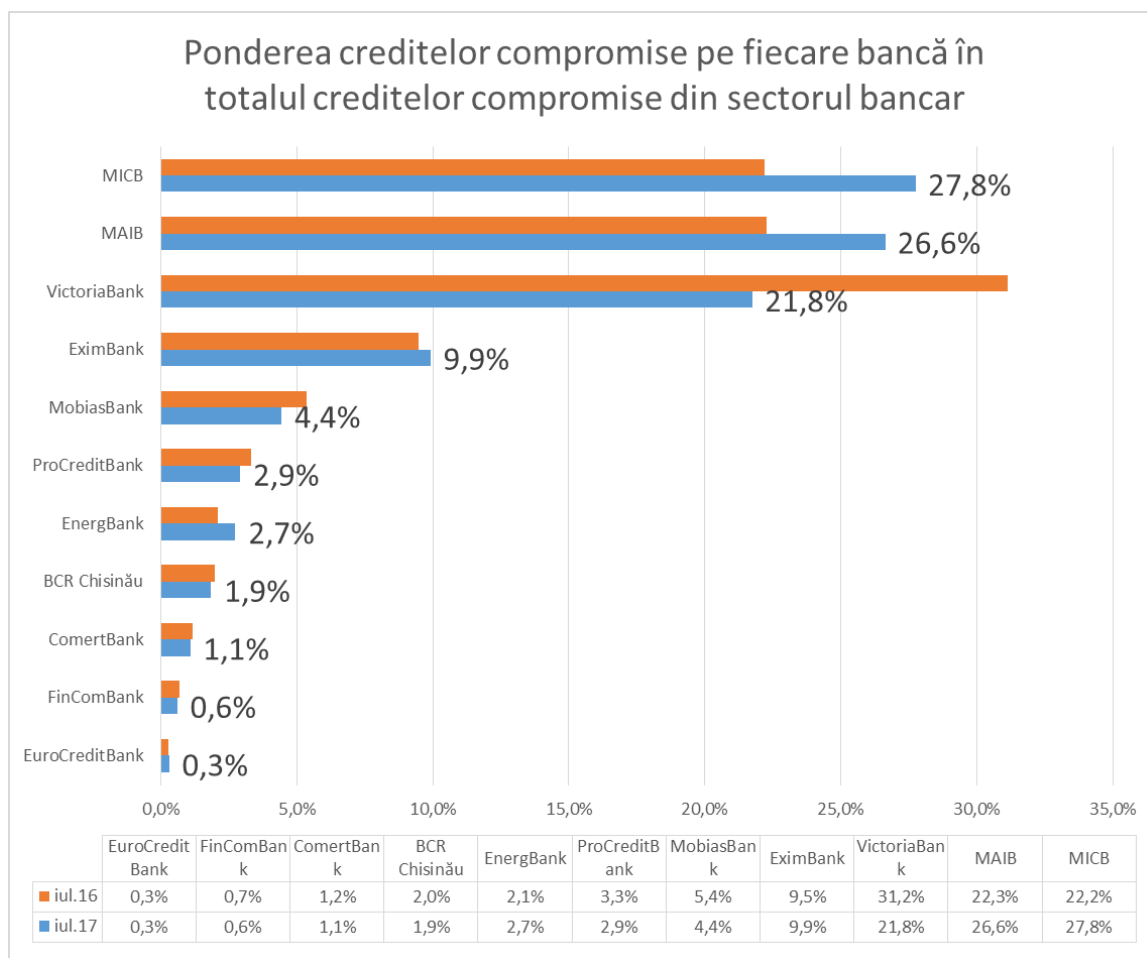

Ultimul an a fost marcat de reducerea portofoliului de credite din sectorul bancar, condiționat de cererea scăzută din partea agenților economici și a populației. Acest fapt a redus soldul creditelor din sistemul bancar cu 3 miliarde lei. Totodată, a crescut ponderea creditelor compromise, care la începutul anului 2016 constituiau 10,7% apoi au crescut până la 16,5% în august 2016 și după aceea situația s-a stabilizat, dar totuși a continuat o deteriorare a portofoliului de credite. În prezent ponderea creditelor neperformante constituie 17,8% sau o deteriorare cu 65% a portofoliului de credite.

Dacă portofoliul de credite din sectorul bancar s-a deteriorat, în medie, cu 12% (de la 15,9% în iulie 2016 la 17,8% în iulie 2017), atunci situația pe fiecare bancă în parte se prezintă foarte diferit. La 4 bănci portofoliul de credite compromise depășește nivelul de 25% și aceste bănci sunt cele mai mari de pe piață. Totodată avem alte 4 bănci la care portofoliul de credite compromise este mult sub media generală, însă ponderea acestor bănci în sistemul bancar este destul de modestă. Cel mai mult și-au înrăutățit portofoliul de credite Moldindconbank (MICB) și EximBank, iar alte două bănci BCR Chișinău și VictoriaBank au înregistrat progrese pozitive în îmbunătățirea portofoliului de credite.

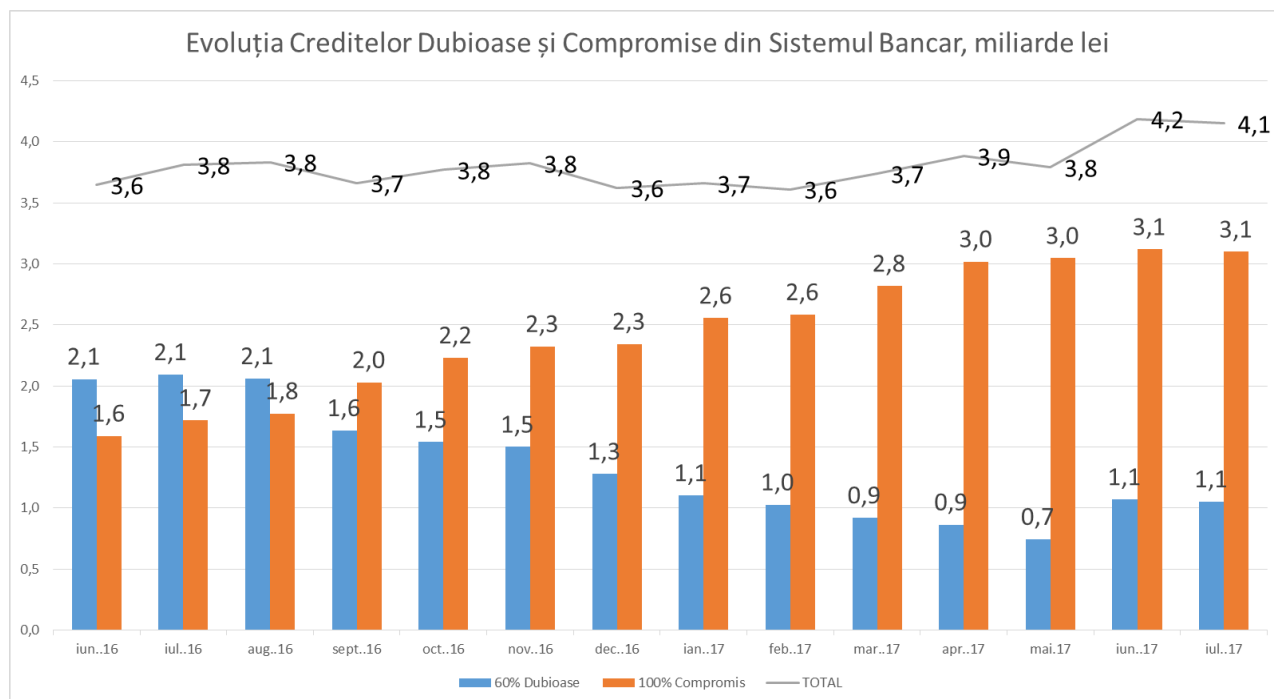

Clasamentul băncilor care dețin cea mai mare pondere în întreg portofoliu de credite compromise a rămas practic neschimbat. În top-ul clasamentului sunt 3 bănci aflate sub supravegherea BNM (MICB, MAIB și VictoriaBank). Aceste bănci dețineau în iulie 2017 circa 76% din totalul creditelor compromise, valoare similară cu cea din iulie 2016. Însă au avut loc modificări considerabile, ponderea MAIB și MICB a crescut considerabil în această perioadă, iar ponderea VictoriaBank a scăzut semnificativ.

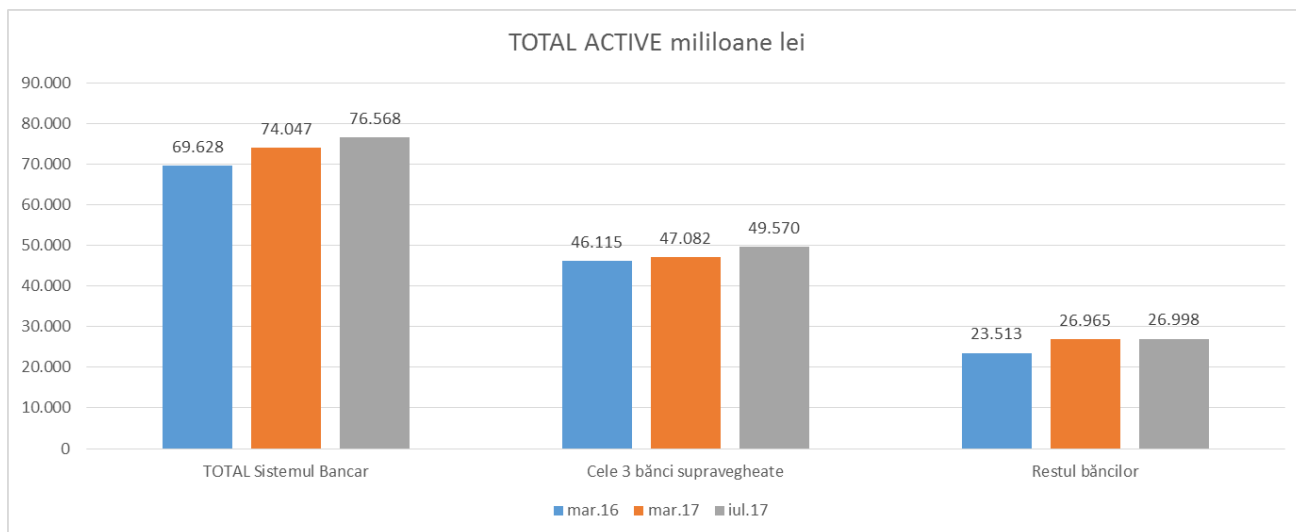
Sursa: BNM, Informație privind activitatea economico-financiară a băncilor din RM, iulie 2017

În acest context, am putea conchide că, aparent, BNM a reușit stoparea procesului de formare a creditelor noi dubioase și compromise, însă soluționarea celor existente este dificilă. Mai jos am făcut analiza operând cu alți indicatori ai BNM și anume clasificarea creditelor oferite de băncile comerciale în credite dubioase și compromise. Este de remarcat că această clasificare diferă de cea a soldului creditelor compromise calculată de BNM care include toate tipurile de credite problematice. Însă această analiză permite de a vedea cum se deteriorează în timp calitatea portofoliului de credite din sistemul bancar. Dacă în iunie 2016 prevalau creditele dubioase (2,1 miliarde lei față de 1,6 miliarde lei credite compromise), atunci în iulie 2017 volumul creditelor dubioase s-a redus la 0,7 miliarde lei, în schimb creditele compromise au crescut până la 3,0 miliarde lei. Cu alte cuvinte, nu a fost posibilă soluționarea problemelor cu majoritatea creditelor dubioase și ele s-au transformat în credite compromise. În prezent, constatăm o nouă etapă de creștere a volumului de credite dubioase (acestea s-au majorat până la 1,1 miliarde lei doar în două luni), fapt care ne permite să presupunem o nouă creștere a creditelor compromise. În 1-2 ani situația s-ar putea ameliora, însă acest lucru este posibil doar prin îmbunătățirea procesului de gestionare a creditelor proaste și relansarea creditării cu respectarea rigorilor prudențiale și de bună guvernare.

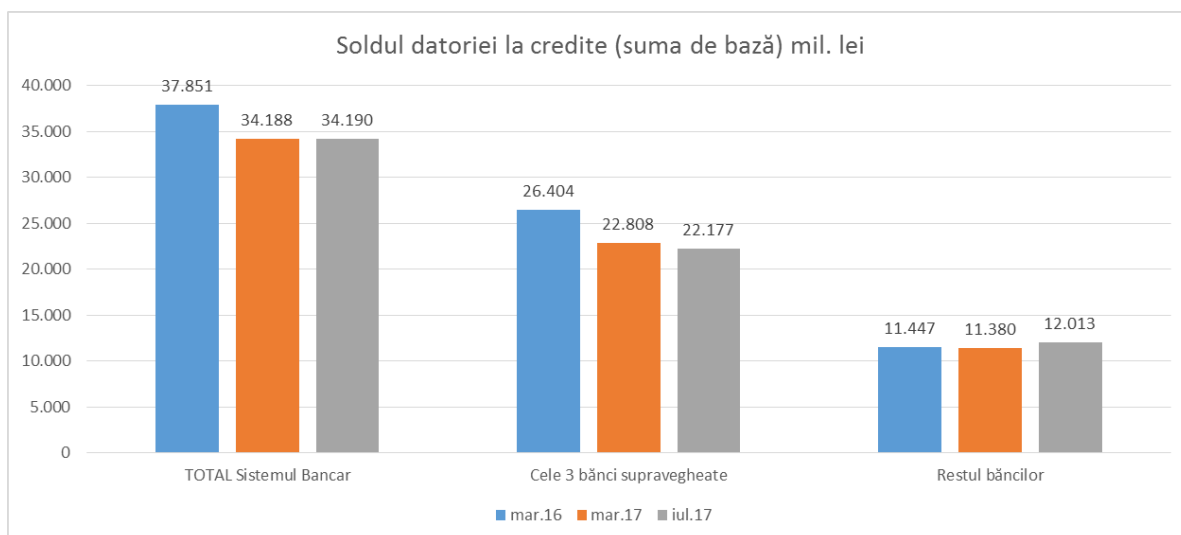
3. Evoluțiile și perspectivele celor trei bănci aflate sub supravegherea specială a BNM (Moldindconbank, Moldova-Agroindbank, Victoriabank)

Băncile care se află sub supravegherea specială a BNM (MICB, MAIB și VictoriaBank) reprezintă la moment fundamentul sistemului bancar al Republicii Moldova, aceste bănci deținând cca 63% din totalul activelor din sistemul bancar. După introducerea procedurilor speciale, timp de aproape un an ponderea activelor acestora s-a redus nesemnificativ de la 66,2% în iunie 2016 până la 64,7% în iulie 2017.

Băncile aflate sub procedură specială a BNM dețineau în iulie 2016 circa 70% din piața de credite din sistemul bancar. Chiar dacă soldul creditelor oferite de aceste trei bănci s-a redus cu 3,6 miliarde lei datorită măsurilor prudențiale impuse de către BNM, totuși ele continuă să dețină circa 2/3 din totalul creditelor oferite de sistemul bancar.

Dacă analizăm situația privind creditele oferite în economie putem concluziona că anul 2016 a fost un an destul de dificil: băncile care activau liber n-au reușit să-și majoreze portofoliul de credite, iar volumul total de credite oferit de sistemul bancar s-a redus doar datorită celor trei bănci aflate sub supravegherea BNM. Altfel, procesul de supraveghere a jucat un rol de temperare a activității de creditare din sistemul bancar.

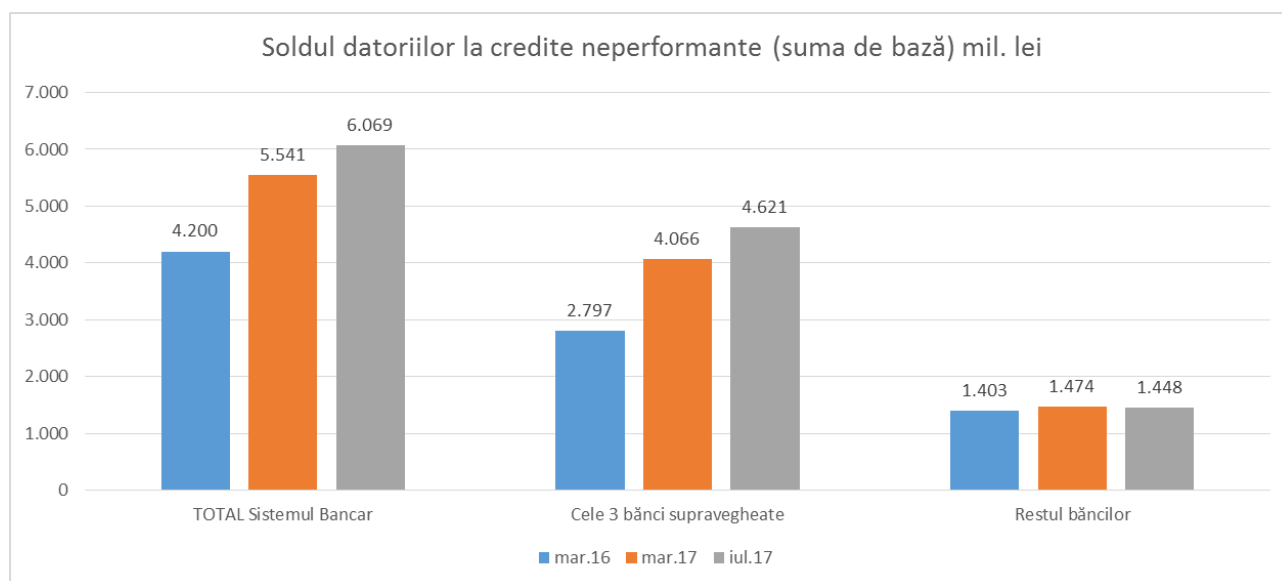
În tabelul de mai jos sunt enumerate principalele etape parcurse de BNM în privința celor 3 bănci.

	MAIB	MICB	Victoriabank
22.01.16	BNM a anunțat că a blocat un grup de acționari care activau concertat		
02.03.16	1. BNM a blocat un alt grup de acționari care activau concertat (au achiziționat 39,58% din acțiuni fără permisiunea prealabilă a BNM). 2. BNM a obligat acționarii să înstrăineze în termen de 3 luni de la 02.03.16 acțiunile aferente cotei substanțiale în bancă. 3. BNM a prescris desfășurarea Adunării Generale Extraordinare a Acționarilor (AGEA) în termen de 30 de zile.	BNM a retras confirmarea a doi administratori (vicepreședinți ai Comitetului de conducere).	
16.03.16	BNM a retras confirmarea a trei membri ai Consiliului Băncii.		
27.06.16		Studiu diagnostic al situației din bancă. Nu s-au atestat careva riscuri, dar s-au conturat câteva domenii care trebuie consolidate.	Studiu diagnostic al situației din bancă. Nu s-au atestat careva riscuri, dar s-au conturat câteva domenii care trebuie consolidate.
22.09.16			BNM a confirmat doi membri ai Consiliului de Administrație și a reiterat faptul că consiliul este funcțional.
20.10.16		1. BNM a blocat un grup de acționari care activau concertat, prin achiziționarea unei cote de 63,89% din capitalul social al băncii fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM. 2. Au fost limitate unele drepturi ale acționarilor, cum ar fi cel de vot. 3. BNM a instituit regimul de intervenție timpurie.	
21.10.16		BNM a aprobat conducerea băncii în cadrul intervenției timpurii.	
28.10.16		BNM a explicat public intervenția timpurie impusă.	
17.11.16		Au fost desemnați membrii Comitetului de Conducere a băncii.	
19.01.17		BNM a prelungit mandatul administratorilor temporari ai băncii, cu excepția unei singure persoane.	
02.02.17		A fost desemnat un	

		administrator temporar al Consiliului băncii, în locul celui nenumit la 19.01.17.	
23.03.17			BNM a aplicat amenzi unor acționari pentru nerespectarea legislației.
13.04.17		BNM a aplicat sancțiuni foștilor administratori ai băncii pentru încălcarea regulilor de creditare, evaluarea activelor, etc.	
14.04.17		BNM a prelungit pe o perioadă de 3 luni mandatul administratorilor temporari.	
29.07.17		BNM a decis reînnoirea, pentru o perioadă de trei luni, a mandatelor administratorilor temporari.	
12.10.17			BNM a aplicat amenzi unor manageri ai băncii pentru nerespectarea legislației.
19.10.17		BNM a decis reînnoirea, pentru o perioadă de trei luni, a mandatelor administratorilor temporari.	

Din datele prezentate de BNM am putea conchide că ameliorarea situației la unele din aceste bănci a decurs destul de anevoios, ceea ce a impus BNM să prelungească de două ori termenul de supraveghere specială. Totodată, în această perioadă, BNM a îmbunătățit sistemul de raportare a creditelor neperformante.

Ca rezultat, pe parcursul ultimului an volumul creditelor neperformante din sistemul bancar a crescut cu 1,87 miliarde lei sau cu 44% (de la 4,2 miliarde în 2016 până la 6,07 miliarde în 2017). Această majorare este determinată de agravarea situației la cele trei bănci supravegheate. Situația la celelalte bănci nu s-a schimbat esențial.

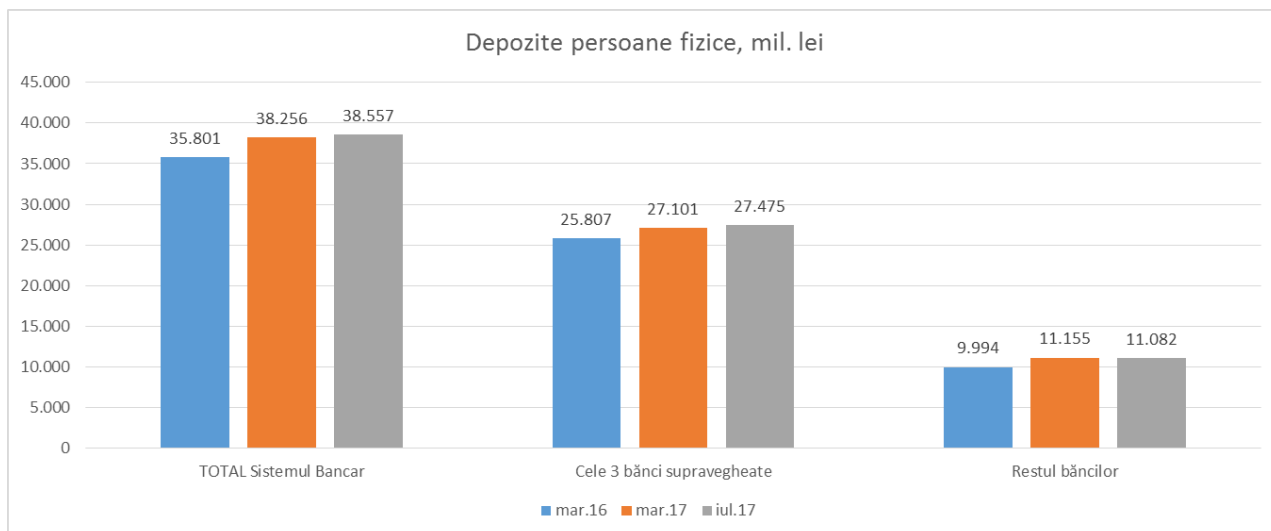

Totuși, această evoluție negativă a portofoliului de credite se datorează și ajustării sistemului de evidență și raportare, mult mai prudentă.

În rest, activitatea băncilor a rămas stabilă. Putem constata că gradul de încredere față de bănci nu s-a diminuat, fapt confirmat indirect de capacitatea de a atrage depozite de la persoanele fizice.

Cele trei bănci supravegheate de BNM dețin peste 70% din depozitele persoanelor fizice. În perioada analizată volumul depozitelor atrase a crescut cu 7,8%, ajungând la 38,6 miliarde lei în iulie 2017 față de 35,8 miliarde lei în iunie 2016. Putem observa că ritmul de creștere a atragerii depozitelor persoanelor fizice de către băncile supravegheate este similar celui din restul băncilor.

Depozite persoane fizice, miliarde lei.

Dacă am compara ritmul de creștere a depozitelor atrase de la persoanele fizice, nivelul de creditare a economiei și modificarea portofoliului de credite neperformante, putem concluziona că cele trei bănci supravegheate se confruntă de regulă cu probleme de management și bună guvernare și mai puțin cu probleme de imagine și neîncredere din partea cetățenilor.

Chiar și în condițiile unui fundal informațional negativ, gradul de încredere al cetățenilor măsurat prin volumul depozitelor persoanelor fizice nu s-a înrăutățit. În schimb, băncile depășesc cu greu problema creditelor neperformante și este evidentă reducerea cererii de credite pentru activități economice.

4. Ecoul ”jafului secolului”

4.1 Falsa grijă față de deponenți

Fraudele bancare, în special ”jaful secolului” din 2014, a avut loc sub lozinca unei false griji față de deponenți. În fapt, cei circa 2,4 milioane deponenți au fost folosiți în rol de ostatici pentru a justifica decizia de oferire a garanțiilor Guvernului, care ulterior au fost transformate în datorie de stat.

Oferirea de garanții guvernamentale a făcut posibilă la prima etapă ”creditarea de urgență” a celor trei bănci de către BNM, iar la etapa a doua – distragerea din rezervele BNM a valutei străine, care ulterior a fost scoasă din țară.

În iulie și septembrie 2014, cu câteva luni până la acordarea primei garanții de stat, prin asumarea răspunderii, Guvernul Leancă a modificat legislația din domeniul financiar-bancar, creând astfel premise legale de creditare de urgență a băncilor comerciale în dificultate de către BNM, cu garanția guvernului.

Asumarea răspunderii se referă la modificări în Legea cu privire la BNM Nr. 548 din 21.07.1995⁸, Legea instituțiilor financiare Nr. 550 din 21.07.1995⁹ și Legea cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat Nr. 419 din 22.12.2006.¹⁰ Potrivit acestor modificări, în situații de criză financiară sistemică sau de pericol al apariției acesteia, definite astfel de un organ național instituit pentru gestionarea crizelor financiare sistemice, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, este autorizat să emită valori mobiliare de stat pentru capitalizarea băncilor, precum și valori mobiliare de stat sau garanții de stat pentru garantarea creditelor de urgență acordate de BNM băncilor.

Aceleași modificări stabilesc că în cazul garanțiilor de stat acordate în situații de criză financiară sistemică, hotărârile de acordare a garanțiilor sunt luate de Guvern și nu de Parlament, așa cum prevede regula generală.

Cuvintele-cheie din aceste modificări sunt „criză financiară sistemică” și „organ național instituit pentru gestionarea crizelor financiare sistemice”. În cazul celor două hotărâri de Guvern secrete, din noiembrie 2014 și martie 2015, garanțiile de stat au fost acordate fără a fi declarată criză financiară sistemică. Mai mult decât atât, Executivul a neglijat și obligația de a institui acel organ național pentru gestionarea crizelor sistemice. Comitetul Național de Stabilitate Financiară (CNSF) nu avea funcții de gestionare a crizelor financiare sistemice și nici de luare a unor decizii sau de a face recomandări Guvernului pentru acordarea creditelor de urgență, așa cum prevede legea asumată de Guvern în septembrie 2014.

Este de remarcat că la situația din noiembrie 2014 mărimea totală a depozitelor în cele 3 bănci era de circa 20 miliarde lei, dintre care doar 6,85 miliarde sau 34% reprezentau depozitele persoanelor fizice. Alte 5,9 miliarde lei reprezentau depozitele persoanelor juridice. Însă cele mai mari depozite erau cele deținute de alte bănci și care constituiau 7,2 miliarde lei, sau 36% din total.

În opinia noastră, în cazul unor decizii oneste, trebuia să existe cel puțin trei abordări majore diferite:

1. *Politica în privința depozitelor persoanelor fizice:* achitarea integrală conform Legii cu privire la garantarea depozitelor persoanelor fizice în băncile comerciale Nr. 575 din 26.12.2003¹¹, a sumelor de până la 6 mii lei, și identificarea unor soluții de achitare parțială a depozitelor mai mari.
2. *Politica în privința depozitelor persoanelor juridice:* transferul obligațiilor față de persoanele juridice către alte bănci împreună cu activele băncilor vizate și identificarea unor politici de intervenție în cazul insuficienței de mijloace.
3. *Politica în privința băncilor comerciale:* oferirea împrumuturilor de către BNM băncilor comerciale care și-au pierdut banii la cele 3 bănci.

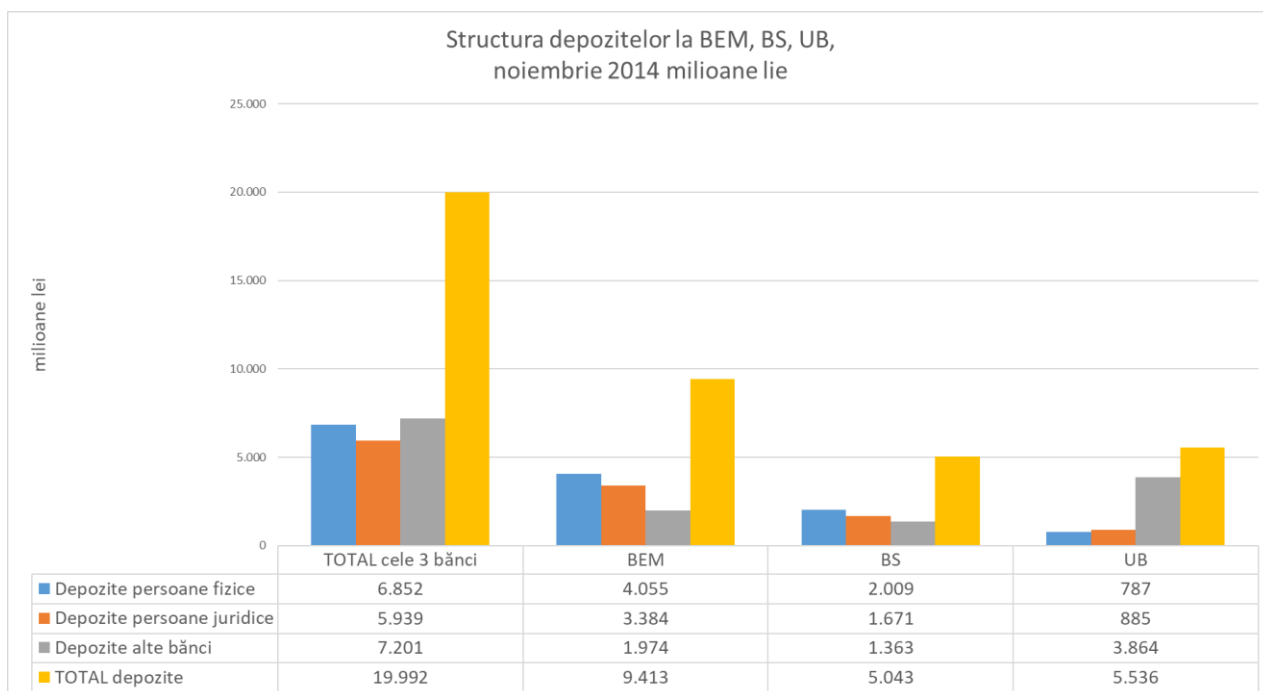
⁸ <http://lex.justice.md/md/311685/>

⁹ <http://www.lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=338489>

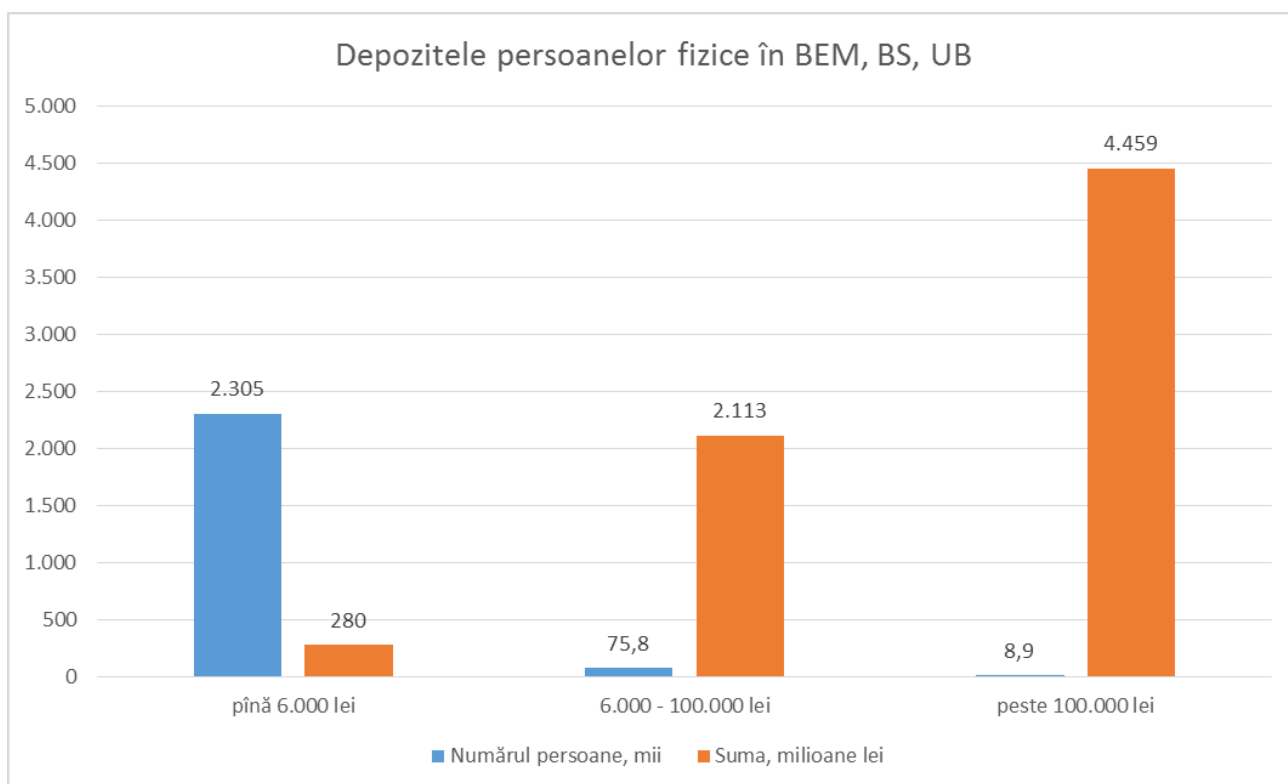
¹⁰ http://lex.justice.md/document_rom.php?id=2E3908C4:965D5554

¹¹ <http://www.lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313219>

Prin aceste politici diferențiate statul intervenea cu sprijin financiar în caz de necesitate față de persoanele afectate și nu față de băncile implicate în fraude bancare. În loc să sprijine pe cei care au fost fraudați statul a decis să sprijine pe cel care a fraudat.

Dacă analizăm depozitele persoanelor fizice din cele 3 bănci atunci constatăm că ele în octombrie-noiembrie 2014 constituiau 6,85 miliarde lei care erau depozitate în circa 2390 mii conturi bancare.

Din datele BNM observăm că din totalul depozitelor de 6,85 miliarde lei, doar 279,7 milioane lei sunt depozite ale persoanelor care cad sub incidența Legii privind garantarea depozitelor. Aceste depozite reprezintă 4% din totalul depozitelor și doar 2% din suma garanțiilor Guvernului. Mai mult, această sumă era și trebuia plătită conform legii din Fondul de garantare a depozitelor.

Argumentul că garanția s-a oferit pentru protecția deponenților nu este plauzibilă. Din numărul total al conturilor deținute de către deponenți, care la acea dată era de circa 2,4 milioane, peste 2,3 milioane de conturi, sau 96% din deponenți, aveau sume mai mici de 6 mii lei.

Guvernul și-a argumentat deciziile de emitere a garanțiilor cu aceste 2,3 milioane de conturi ale deponenților bancari, care urmau legal să obțină banii înapoi, pentru a întoarce și depunerile celor care dețineau în cont sume mai mari.

Acceptăm ideea oportunității dezbaterilor privind restituirea depunerilor și celor care dețineau sume în cont de până la 100 mii lei. În luna octombrie 2014 numărul lor se ridica la 75,8 mii persoane și ei dețineau 2,1 miliarde lei.

Alte 8,9 mii persoane fizice dețineau sume mai mari de 100 mii lei în bănci (per total, peste 4,4 miliarde lei). Nu există o explicație economică din ce cauză statul ar fi trebuit să acopere cu garanție aceste mijloace ale celor care au depus în bănci sume de sute sau chiar milioane de lei, dacă Legea cu privire la garantarea depozitelor în sectorul bancar nu prevede aceste garanții acoperite sută la sută.

Dacă e să analizăm mărimea medie a depozitelor bancare pentru fiecare grup de deponenți, putem observa că la 2,3 milioane deponenți mărimea medie a depunerilor era de 121 lei, la următorii 75,8 mii deponenți mărimea medie a conturilor era de 27,9 mii lei, iar cei mai mari 8,9 mii deponenți dețineau conturi în medie de 500 mii lei. Chiar dacă inițial se discuta despre anumite filtre și mecanisme de verificare, în final în mod suspect, fiecare din acești deponenți a primit fără nici un fel de restricții suma integrală.

Din totalul de 13,4 miliarde lei putem găsi o justificare plauzibilă doar pentru o sumă de 2,4 miliarde lei care reprezintă suma depozitelor persoanelor fizice de până la 100 mii lei. Această sumă putea fi recuperată ulterior din vânzarea activelor acestor trei bănci.

4.2 BMM și Kroll confirmă: pretențiile financiare față de ”grupul Shor” depășesc suma garanțiilor emise și convertite de Guvern în datorie internă de stat

În septembrie 2017, în spațiul public au apărut o serie informații în care au fost expuse temerile că companiile din ”grupul Shor” implicate în fraudele bancare, ar putea scăpa de obligațiunea restituirii mijloacelor extrase din Banca de Economii, Banca Socială și Unibank.¹² Potrivit informațiilor, companiilor Polirom SRL, Dracard SRL, Caritas Grup SRL și Voximar Grup SRL care fac parte din ”grupul Shor” și au primit până pe 24 noiembrie 2014 credite în valoare de 13,1, mlrd. lei de la Banca de Economii, nu le-ar fi fost inițiat nici-un proces în instanțele de judecată din Chișinău.

BNM a venit un comunicat de presă în care a dezmințit informația despre ne intentarea acțiunilor în justiție în privința acestor companii.¹³ Comunicatul a stârnit și mai multe semne de întrebare față de administrarea proceselor de lichidare. Ulterior, BNM a făcut unele precizări pentru a clarifica situația privind măsurile necesare aplicate față de proprietari, administratori și debitori cu scopul recuperării fondurilor financiare extrase fraudulos din băncile în proceduri de lichidare. Potrivit BNM, suma daunelor cauzate doar de un grup de companii care au acționat concertat și au extras miliarde din cele trei bănci depășește **15 mlrd. lei**.¹⁴

În baza acestor informații ale BNM, precum și în baza datelor din raportul Kroll¹⁵, făcut public în mai 2015 de către președintele Parlamentului Andrian Candu, am putea deduce următoarele:

- ”companiile cunoscute de public ca „grupul Shor” au extras în 2014 din cele trei bănci 15 miliarde lei, pe care nu le-au întors până în prezent;
- cele trei bănci aflate în procedură de insolabilitate erau direct sau indirect în proprietatea și/sau gestionate de același ”grup Shor”;

¹² <http://newsmaker.md/rus/novosti/do-kompaniy-gruppy-shora-ne-dohodyat-sroki-bem-po-neizvestnym-prichinam-ne-podal-p-33416>, <https://www.mold-street.com/?go=news&n=6411>

¹³ <http://bnm.org/ro/content/bnm-dezminite-informatia-ca-nu-au-fost-intentate-actiuni-justitie-privinta-companiilor>

¹⁴ <http://bnm.org/ro/content/precizari-suplimentare-privitor-la-actiunile-civile-intentate-de-bancile-lichidare-si>

¹⁵ http://candu.md/files/doc/Kroll_Project%20Tenor_Candu_02.04.15.pdf

- dacă cele patru companii din „grupul Șhor”, nu extrăgeau 15 miliarde din aceste bănci, – atunci nici nu ar fi fost “nevoie” de alocarea creditelor de urgență de la BNM (situația a fost special și artificial modelată pentru a servi drept ”argument” pentru deciziile Guvernului din noiembrie 2014 și martie 2015 de a aloca ajutor de la BNM celor trei bănci);
- dacă BNM n-ar fi acordat credite celor trei bănci (cunoscând din start că banii nu se vor mai întoarce și vor fi făcuți, ulterior, datorie de stat) – n-ar fi fost nevoie de garanție emisă de guvern;
- dacă n-ar fi fost emisă garanția de guvern – în datorie de stat n-ar fi convertită suma de peste 13 miliarde lei pentru o perioadă de 25 de ani la o dobândă de 5%, adică – încă alte 11 miliarde achitate de la buget;
- dacă cele patru companii sus-menționate ar întoarce/de la acestea ar fi recuperați 15 miliarde lei extrași anterior:
 - ar fi stinsă datoria celor trei bănci beneficiare de credite de urgență de la BNM față de Ministerul Finanțelor,
 - Ministerul Finanțelor și-ar stinge datoria față de BNM,
 - BNM și-ar completa rezervele valutare cu aproape un miliard de dolari,
 - populația n-ar trebui să mai achite dobânzi următorii 25 de ani în sumă de 11 miliarde, în plus la cele 13 miliarde lei datorie de stat;
- dacă s-ar întâmpla cele enumerate la punctul precedent, 15 miliarde lei extrase de către cele patru companii n-ar mai fi puse la dispoziția altor companii (probabil, din același „grup Șhor”), care fugăresc miliarde prin off-shore-uri, pentru a le ascunde de Kroll și de eventuale investigații ale autorităților, și care promovează și susțin proiecte pretins sociale, inclusiv cu caracter electoral.

Miza beneficiarilor de mijloace extrase din sistemul bancar este legalizarea acestora în Republica Moldova, întrucât aceste mijloace pot fi urmărite în cadrul unor investigații veritabile peste hotare.

4.3 Situația privind identificarea și recuperarea banilor fraudauți

Pentru a nu prejudicia ancheta autorităților din Moldova, compania Kroll nu dezvăluie informațiile privind mersul investigației sale. Totodată, subiectul delapidării banilor din cele trei bănci vizate (Banca de Economii, Banca Socială și Unibank), prezintă un interes public sporit, lipsa de informație fiind interpretată de societate drept o lipsă de voință a autorităților de a investiga cazul și de a recupera banii. În asemenea condiții compania Kroll a prezentat o Notă informativă privind mersul investigației, care deși este sumară, permite de a face anumite concluzii.

Astfel, în baza Notei informative a companiei Kroll, putem conchide că a existat un grup de zeci de companii, care au organizat în mod concertat o schemă de fraudare a sistemului bancar pe parcursul a mai multor ani, prin intermediul contractării creditelor dubioase. Iar BNM, având la dispoziție instrumente legale necesare (de monitorizare, evaluare și de intervenție), nu a asigurat depistarea și contracararea acestor fraude. În acest context este de remarcat că în Republica Moldova încă mai persistă riscul de contractare a creditelor fără intenții de rambursare.

Companiile implicate în delapidarea banilor din sistemul bancar prin intermediul creditelor frauduloase aveau și un mecanism de spălare a banilor bine pus la punct și n-au întâmpinat careva impedimente din partea organelor competente din Moldova.

Chiar dacă au fost depuse eforturi pentru a proteja sistemul bancar din Republica Moldova și pentru a transparentiza acționarii, escrocii au putut injecta în sistemul bancar bani spălați proveniți din scheme de creditare frauduloase. Altfel spus, a fost posibilă achiziția de acțiuni ale unor bănci din contul mijloacelor creditare nerambursate acestor bănci.

Compania Kroll a constatat existența unor acțiuni concertate a câtorva bănci comerciale care au facilitat și au făcut posibilă realizarea jafului bancar din noiembrie 2014. Aceste acțiuni concertate nu au fost contracarate nici de BNM, nici de Consiliul Concurenței, nici de SIS sau de alte autorități abilitate. Astfel, pe parcursul a mai multor ani a fost posibilă organizarea și implementarea unei scheme frauduloase care a

inclus: excrocherii cu credite, spălare de bani, acțiuni concertate de creditare reciproca între trei bănci, fără ca acestea să fie observate și contracarate de autoritățile abilitate.

Aceste concluzii care pot fi deduse din Nota companiei Kroll arată cât de vulnerabilă este economia Republicii Moldova, banul public și cât de slabe sunt instituțiile statului în fața unor asemenea provocări.

Totodată, sunt de remarcat și constatările Kroll că banii fraudăți din sistemul bancar erau trecuți prin ”spălătorii”, iar apoi aduși fără nici un impediment în țară ca ”investiții străine”. Autoritățile abilitate naționale s-au arătat a fi neputincioase în depistarea unor astfel de ”investiții”. În acest context, ar fi necesară o investigație separată pentru a identifica de câte ”investiții străine” de acest gen a ”beneficiat” Republica Moldova în ultimii 25 de ani.

Din Nota companiei Kroll este de reținut și faptul că autoritățile naționale au încheiat o serie de acorduri de cooperare cu diverse țări și instituții internaționale sau naționale, care facilitează obținerea informațiilor, identificarea localizării banilor, iar pe viitor vor facilita posibilitatea recuperării mijloacelor. Crearea Agenției de Recuperare a Bunurilor Infractionale, o structură specializată de urmărire financiară, ar trebui să accelereze procesul de identificare și recuperare a resurselor fraudate.

Până în prezent compania de investigații Kroll a stabilit că grupul de companii afiliate lui Șor au sustras din sistemul bancar circa 600 mil. USD, inclusiv 530 mil. USD au fost identificate și localizate. În spațiul public a fost vehiculată o altă sumă – un miliard de USD. Pentru a preciza valoarea mijloacelor care trebuie recuperate, vom detalia în continuare cele 5 tipuri de debitori ai băncilor falimentare.

Informația vehiculată în spațiul public precum că în 2014 din sistemul bancar a fost furat, cel puțin, UN miliard de USD ar putea fi confirmată prin mărimea garanțiilor oferite de Guvern în acea perioadă.

Autoritățile publice au informat tendențios precum că până în prezent a fost recuperat aproape un miliard de lei (cca 50 milioane USD).¹⁶ În același timp, ministrul finanțelor a declarat recent că nici un ban din cei fraudăți nu a fost recuperat.¹⁷ Aceste informații contradictorii derutează opinia publică.

Pentru a înțelege mai ușor ce sumă a fost fraudată din sistemul bancar și ce anume trebuie de recuperat, s-a pornit de la divizarea în cinci grupuri distincte a banilor care urmează a fi recuperați.

Tipul banilor de recuperat / Instituția de bază responsabilă de recuperarea banilor		Bani fraudăți de grupul companiilor Șor	Bani fraudăți prin credite frauduloase de către diverse grupări și persoane	Bani recuperați de la creditele compromise sau dificil de recuperat BNM, Guvern	Bani recuperați de la creditele oferite persoanelor de bună credință BNM, Guvern	Bani recuperați de la vânzarea activelor BEM-UB-BS	TOTAL
		Kroll, CNA	CNA	Administratori insolabilitate, BNM, Guvern	Administratori insolabilitate, BNM, Guvern	Administratori insolabilitate, BNM, Guvern	
		I	II	III	IV	V	
Etapile de recuperare		Bani fraudăți		Bani investiți			
I	Suma estimativă spre recuperare. Perioada de investigație 2014-2017	600	100-300	50-100	50-150	100	
II	Suma de bani și bunuri materiale care poate fi recuperată real. Perioada de recuperare 2015-2020	550-600	80-250	50-100	50-150	100	

¹⁶ <https://deschide.md/ro/stiri/economic/11464/Contorul-lui-Filip-tot-mai-aproape-de-primul-miliard-recuperat.htm>

¹⁷ <http://www.moldnews.md/rom/news/85530>

III	Suma de bani obținută din recuperarea banilor din conturi și vânzarea bunurilor recuperate 2015-2025	400-550	50-200	20-70	30-150	30-80	530-1,050
	REAL recuperate la 01.09.2017 milioane lei	0	0	204	562	136	1060
	REAL recuperate la 01.09.17, milioane USD	0	0	10,7	29,6	7,1	47,4

Sursa: BNM, Ministerul Finanțelor, conform cursului mediu de schimb 01.01.17-01.09.17 USD/lei=19,0085, estimările autorilor

Banii care urmează a fi recuperați pot fi clasificați în două grupe/categorii distincte:

1. Bani fraudauți, care au fost sustrași din bancă prin intermediul diverselor scheme de excrocherie, recuperarea lor fiind subiect al anchetelor penale;
2. Bani investiți, care reprezintă activele băncilor lichidate BEM-Unibank-Banca Socială, fie sub formă de credite oferite, fie sub formă de bunuri deținute. Recuperarea acestor bani are loc potrivit procedurilor legale caracteristice unor relații economice standard. Este de menționat că în prezent sunt recuperați banii anume din această categorie.

În prima categorie de bani fraudauți cu tentă criminală pot fi distinse două tipuri de debitori:

- grupul companiilor Șor, care conform Notei informative Kroll a sustras fraudulos din sistemul bancar circa 600 milioane USD;
- alte grupări criminale, care pe parcursul a mai multor ani au sustras în mod organizat și fraudulos bani din aceste trei bănci. CNA și Procuratura Anticorupție au pe rol mai multe cauze penale care vizează alte companii decât cele din grupul Șor. În acest context ar trebui de stabilit în câte grupări erau ele organizate și care este suma de bani care trebuie urmărită de CNA și Procuratura Anticorupție. În opinia noastră, suma fraudată de alte companii ar putea varia de la 100 până la 300 milioane USD.

A doua categorie presupune recuperarea banilor prin utilizarea pârghiilor economice și judiciare în cazul unor litigii de ordin economic:

- cu debitori/companii de bună credință, însă cu dificultăți financiare, care au credite compromise și nu au capacitatea de a le restitui. Acești bani pot fi recuperați prin proceduri de insolabilitate, preluarea de active și vânzarea lor;
- cu debitori/companii care au contractat credite de la bancă și nu au probleme în restituirea lor la termen;
- banii care vor fi recuperați din vânzarea bunurilor din proprietatea băncilor în proces de lichidare.

În cazul fiecărui grup de debitori sau bani spre recuperare vor exista, cel puțin, 3 etape distincte de recuperare.

La prima etapă trebuie evaluată suma care urmează a fi urmărită și recuperată. Această informație poate fi obținută din documentația primară existentă la băncile vizate. La această etapă pot interveni diverse obstacole legate de calitatea datelor existente și de sistemul de securitate a datelor din BEM-Unibank-Banca Socială.

La etapa a doua trebuie identificați banii și bunurile care urmează a fi recuperate. Cele mai mari probleme ar putea fi cu banii fraudauți din primele două grupe de debitori și parțial cu banii din grupul trei de debitori. Totodată identificarea banilor și bunurilor nu este suficientă. Urmează o etapă dificilă de procese de judecată, prin care Republica Moldova va trebui să-și revendice drepturile asupra lor. Este dificil de estimat la această etapă capacitatea reală de recuperare a acestora prin proceduri judiciare, dar obiectivul ar fi 60-80%.

La etapa a treia banii vor fi recuperați prin vânzarea bunurilor obținute. În dependență de strategia de recuperare, mecanismele utilizate și corectitudinea persoanelor responsabile de vânzarea activelor suma obținută poate varia de la 10 până la 80% din valoarea bunului vândut.

În prezent au fost recuperați 1,06 miliarde lei sau 47,4 milioane USD la cursul mediu de schimb pentru anul 2017. Această sumă reprezintă circa 4% din ceea ce urmează a fi recuperat, însă cel mai important este sursa de recuperare. Astfel, până în prezent nu a fost recuperat nici un leu din banii fraudăți menționați în Raportul Kroll. Din cele 47,4 milioane USD, 36,7 milioane sau 77% sunt banii colectați în cadrul unei proceduri clasice de insolabilitate. Astfel, banii au venit fie de la debitorii de bună credință, care conform contractului de credit achită creditul și dobânda aferentă, fie de la vânzarea activelor. Privitor la vânzarea activelor, urmează de a investiga modul, prețul și rata de recuperare. Alte 10,7 milioane USD au fost recuperați prin metoda silită de recuperare. Cel mai probabil, sunt debitori de bună credință, care au întâmpinat probleme economice și au intrat în incapacitate de plată. Sumele au fost recuperate prin titluri executorii, proceduri de insolabilitate, etc.

4.4 „Contorul” recuperărilor a dispărut

În 2016, la indicația directă a prim-ministrului Pavel Filip, a fost instaurat un „contor în timp real” pentru contabilizarea fondurilor recuperate urmare a fraudelor bancare. Astfel, pe pagina web a Ministerului Finanțelor au fost plasate informațiile prezentate de administratorii procedurilor de lichidare a celor trei bănci (BEM, Banca Socială și UniBank).

Este de remarcat faptul că informațiile în cauză nu aveau tangență directă cu mijloacele financiare recuperate din fraude bancare, ci cu recuperarea fondurilor în procedurile de insolabilitate și lichidare a celor trei bănci, adică din vânzarea activelor (inclusiv sedii, autoturisme, alte active). Totodată, această informație era una cumulativă, care prezenta și sumele acumulate până la convertirea în octombrie 2016 de către guvernul Filip a garanțiilor emise de guvern în 2014 și 2015 în datorie de stat internă. Efectiv, sumele încasate de BNM până în octombrie 2016 (**780,6 milioane lei**) erau reflectate, la fel, în acest panou ”informativ”, neavând relevanță la deservirea garanțiilor convertite în datorie de stat.

După mai multe declarații contradictorii, făcute publice de diverși factori politici, lucrurile s-au clarificat abia în octombrie 2017, când Ministerul Finanțelor a efectuat prima plată aferentă răscumpărării și deservirii datoriei interne create în urma convertirii a peste 13 miliarde lei în datorie de stat. Astfel, Ministerul Finanțelor specifica printr-un comunicat de presă¹⁸ următoarele elemente referitor la plățile efectuate și sursele distrase de la buget pentru onorarea acestor angajamente:

1. au fost transferate BNM 50 milioane lei (costul valorilor mobiliare cu maturitatea de un an) din cele peste 13 miliarde lei convertite în datorie de stat PLUS dobânzile de 618 milioane lei, aferente primului an calculate la datoria de peste 13 miliarde lei.
2. Răscumpărarea valorilor mobiliare de stat aflate în portofoliul BNM, după convertirea garanțiilor în datorie de către guvernul Filip în octombrie 2016, vor fi efectuate conform unui grafic agreeat între BNM și Ministerul Finanțelor următorii 24 de ani, iar dobânzile vor fi achitate deja semianual. Următorii ani plățile anuale totale vor depăși și câte un miliard de lei anul.
3. ”Din data de 4 octombrie 2016 (ziua convertirii garanțiilor în datorie de stat internă) și până în prezent cele 3 bănci în procedură de lichidare au transferat la bugetul de stat mijloace bănești, **din valorificarea activelor**, în sumă de **274,6 milioane lei**.”
4. Urmează, în următorii ani, să mai fie realizate și alte active ale acestor trei bănci în lichidare în valoare de aproximativ un miliard de lei...

Din cele sus-menționate putem conchide că fiecare an următor, până la închiderea perioade de 25 de ani, din bugetul de stat vor fi distrase mijloace bugetare în valoare de circa un miliard anual net pentru răscumpărarea și deservirea valorilor mobiliare de stat (VMS) din portofoliul BNM, urmare a convertirii garanțiilor în datorie de stat internă.

Pe parcursul anului 2017 datoria de stat internă de peste 13 miliarde lei, ce rezultă din convertirea garanțiilor în VMS, s-a redus doar cu 50 milioane lei. Alte răscumpărări înainte de termen, din recuperări

¹⁸ <http://mf.gov.md/ro/content/ministerul-finan%C8%9Belor-executat-obliga%C8%9Bia-de-plat%C4%83-pentru-2017-privind-%C4%83scump%C4%83rarea-de>

de fonduri fraudate sau din venitul obținut de către BNM în anul precedent (așa cum prevede Legea 235 din octombrie 2016, asumată de guvernul Filip) nu au avut loc.

Trebuie de remarcat și dispariția de pe pagina web a Ministerului Finanțelor a ”contorului prim-ministrului Filip”, care s-a dorit a fi un instrument de informare în timp real al recuperării mijloacelor fraudate în cele trei bănci. Din informațiile prezentate de Ministerul Finanțelor putem deduce că recuperările din mijloacele extrase fraudulos încă n-au început. Pentru că nici investigația ”jafului secolului” încă n-a început.

4.5 O altă tentativă posibilă de legalizare a fondurilor fraudate din sectorul bancar: cetățenie contra ”investiție”

În decembrie 2016, un grup de deputați în frunte cu Andrian Candu, președinte al Parlamentului Republicii Moldova, a încercat promovarea unei inițiative legislative privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală, cunoscută sub denumirea ”amnistia capitalurilor obținute ilegal”. Reprezentanții societății civile au condamnat inițiativa de adoptare a acestei legi, considerând că aceasta ar legaliza banii obținuți fraudulos și ar compromite lupta anticorupție în Republica Moldova.¹⁹

Intenția a fost blocată, iar în februarie 2017 – retrasă din agenda parlamentară, chiar dacă proiectul a fost votat în prima lectură. Totodată, expertiza anticorupție efectuată de către Centrul Național Anticorupție a constatat ”... *conceptul liberalizării capitalului devine echivalent cu cel al legalizării capitalului din afara circuitului legal, apropiindu-se de un concept al spălării banilor de proveniență infracțională*”.²⁰ Astfel, intenția de legalizare a unor fonduri de proveniență dubioasă a eșuat.

În paralel cu această ”inițiativă” legislativă au fost promovate și modificări la Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000. Data înregistrării inițiativei, precum și autorii/semnatarii proiectului sunt identici ca și în cazul proiectului de ”liberalizare a capitalului și stimulare fiscală”.²¹ Prin aceste modificări au fost lărgite (prin derogare de la prevederile legale) posibilitățile de obținere a cetățeniei Republicii Moldova. Astfel, din 27.06.2017 ”*cetățenia Republicii Moldova poate fi acordată la cerere cetățeanului străin sau apatridului care varsă contribuția la Fondul de investiții publice pentru dezvoltare durabilă sau a efectuat și menține, pentru o perioadă de 60 de luni, investiții în cel puțin unul din domeniile de dezvoltare strategică ale Republicii Moldova, aprobate de Guvern*”.²²

Legea modificată mai prevede că acordarea cetățeniei Republicii Moldova în condițiile specificate mai sus va fi limitată la 5 mii de persoane, fără a face referință dacă e vorba de un număr total sau un număr într-o anumită perioadă de timp.

Aceste prevederi legale creează riscuri majore de legalizare, direct sau indirect, personal sau prin persoane interpușe, a mijloacelor financiare de proveniență dubioasă.

În vederea implementării acestor noi prevederi, Ministerul Justiției a elaborat un proiect de hotărâre de guvern cu privire la regulile de acordare a cetățeniei prin investiție.²³ Proiectul, devenit hotărâre de guvern între timp, ar putea să legalizeze interesele clare de oficializare a unor fluxuri financiare de origine dubioasă, implicând instituțiile statului și cetățenii Republicii Moldova în noi scheme de cămătărie prin intermediul emiterii de instrumente de datorie publică internă.

Astfel, acest proiect de hotărâre de Guvern stabilește, printre altele, că ”cetățeanul străin sau apatridul care aplică pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova prin investiție în conformitate cu prevederile art. 17 alin. (11) din Legea cetățeniei nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000 trebuie să întrunească următoarele condiții:

¹⁹ <http://www.transparency.md/2016/12/12/adoptarea-proiectului-legii-privind-liberalizarea-capitalului-submineaza-eforturile-anticoruptie/>, <http://www.transparency.md/2017/01/12/apel-al-reprezentantilor-societatii-civile-catre-guvernul-statelor-unite-ale-americii/>

²⁰ <https://europasscenter.files.wordpress.com/2017/02/452-2016-aviz-cna.pdf>

²¹ http://www.cna.md/public/files/rapoarte_expertiza/dep453-cetatinvestitstraini4540b.pdf

²² <http://lex.justice.md/md/368101/>

²³ http://justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/iunie/28/Proiect28062017.pdf

- a vărsat în monedă națională sau în una din valutele liber convertibile pe teritoriul Republicii Moldova o contribuție nerambursabilă în valoare de cel puțin 100 (o sută) mii euro în Fondul de investiții publice pentru dezvoltare durabilă prin intermediul contului bancar de tip ESCROW al Instituției publice „Fondul de Dezvoltare Durabilă Moldova” SAU
- a efectuat și menține o investiție în cel puțin unul din domeniile de dezvoltare strategică a Republicii Moldova, în baza unui plan de afaceri acceptat de Comisia de examinare a dosarului pentru obținerea cetățeniei prin participarea la programul de investiții în Republica Moldova (în continuare Comisia), pentru o perioadă de cel puțin 60 luni, în valoare de cel puțin 250 (două sute cinci zeci) mii euro.

Totodată, în acest proiect de hotărâre autorii au identificat următoarele „domenii de dezvoltare strategică”, atipice pentru dezvoltarea oricărei economii sănătoase bazată pe investiții directe și nu pe ”investiții” speculative:

- dezvoltarea sectorului imobiliar prin deținerea în proprietate pentru o perioadă neîntreruptă de 60 de luni a unei sau mai multor construcții cu valoare de piață totală de cel puțin 250 mii euro, și
- dezvoltarea sectorului financiar public și a investițiilor publice prin procurarea și menținerea în proprietate a hârtiilor de valoare de stat, pentru o perioadă de 60 de luni, în valoare de cel puțin 250 mii euro.

Este de remarcat faptul că aceste două domenii nu au o importanță strategică pentru Republica Moldova, ci sunt domenii caracterizate de speculații financiare. Ambele domenii ar permite doar o atragere temporară a resurselor financiare libere aflate peste hotare, fiind o formă de legalizare a resurselor, cu extragerea ulterioară a acestora.

Procurarea hârtiilor de valoare de stat (HVS) în contextul acordării cetățeniei nu reprezintă o investiție, ci, de fapt, un împrumut impus statului Republica Moldova. Conform proiectului hotărârii, deținătorii de resurse financiare de peste hotare, ar putea obține cetățenia Republicii Moldova dacă împrumută 250 mii de euro statului Republica Moldova pentru 5 ani. Iar Republica Moldova, adică toți contribuabilii cetățeni cu acte în regulă, se obligă să-i întoarcă acestui străin (încetățenit recent) întreaga sumă și dobânda la expirarea celor 5 ani. Astfel, acest mecanism ar putea fi mai degrabă o formă de cămătărie pusă la cale de un grup de cetățeni, care dețin resurse financiare și care, prin persoane interpuse (cărora li se oferă cetățenie, adică protecție din partea autorităților Republicii Moldova) doresc să stoarcă în continuare bani curați și legalizați din bugetul de stat.

Guvernul desconsideră domeniile tradiționale și cu adevărat importante pentru dezvoltarea strategică a Republicii Moldova cum ar fi educația, tehnologiile informaționale, agricultura, industria alimentară, eficiența energetică ș.a. care necesită investiții directe veritabile. Astfel, autoritățile din Republica Moldova își identifică drept ”domenii strategice” acele sectoare care pot fi ușor încorporate în schemele internaționale de spălare de bani, precum și de legalizare a unor fonduri obținute fraudulos.

În acest context este previzibilă situația că solicitanții de ”cetățenie prin investiție” vor recurge, cu precădere, la variante de împrumut statului și nu la contribuții nerambursabile în Fondul de investiții publice pentru dezvoltare durabilă. Aparent autoritățile creează intenționat opțiuni utopice pentru a distrage și a-și asigura argumente pentru aprobare mai lejeră a proiectelor de interes de grup.

Aceste inițiative subminează eforturile de combatere a mării corupții, de investigare a fraudelor bancare, precum și blochează reformarea justiției și a sistemului de integritate.

Totodată, raportul de expertiză anticorupție, elaborat de către CNA la aceste modificări la legea cetățeniei, clar indică *”interesele promovate sunt în detrimentul interesului public și cu riscuri majore pentru siguranța și securitatea cetățenilor și a statului Republica Moldova”*.²⁴ E un argument suficient de puternic care trebuia să oprească promovarea acestor modificări.

²⁴ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3504/language/ro-RO/Default.aspx>

Astfel, există teme de îngrijorare că prevederile noi din Legea cetățeniei Republicii Moldova, promovate și adoptate în decembrie 2016, precum și Hotărârea Guvernului cu privire la regulile de acordare a cetățeniei prin investiție ar putea fi utilizate pentru legalizarea mijloacelor de origine dubioasă. Necesită atenție sporită intențiile guvernanților de a pune valorile mobiliare de stat la dispoziția unor potențiali investitori cu mijloace de origine frauduloasă, care ar putea intra ulterior în circuitul financiar internațional și regional, precum și eventualele riscuri care vor apărea. În acest context reamintim despre existența unor riscuri iminente de legalizare a fondurilor de proveniență infracțională și în contextul aplicării prevederilor Legii 235 din octombrie 2016²⁵, prin care garanțiile emise de guvern în 2014 și 2015 au fost convertite în datorie de stat internă și care admite ca 40% din valorile mobiliare de stat deținute de BNM să poată fi cedate în favoarea unor investitori potențiali cu probleme.²⁶

²⁵ Legea Nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366948>

²⁶ <http://www.transparency.md/2017/06/09/nota-de-pozitie-eventuala-cedare-de-catre-bnm-a-valorilor-mobiliare-de-stat-unui-investitor-dubios-reprezinta-un-risc-de-legalizare-a-mijloacelor-de-origine-frauduloasa/>

5. Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale (ARBI) – între mit și realitate

Ce prevede Legea?

La începutul anului 2017 agenda parlamentară a fost completată cu câteva proiecte de legi care, direct sau indirect, țin de recuperarea bunurilor infraționale:

- proiectul legii privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale (ARBI),
- proiectul legii de modificare și completare a unor acte legislative (Codul de procedură penală, Codul penal, Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție, Legea statului ofițerului de urmărire penală).

Analiza juridică internațională a cadrului legal și a practicilor în domeniu a fost realizată de Institutul Basel pentru Guvernanta și PNUD Moldova prin elaborarea unui studiu analitic cu privire la mecanismele de recuperare și confiscare a activelor în Republica Moldova.²⁷

Proiectul legii ARBI a fost adoptat în martie 2017. Astfel, legea prevede crearea unei agenții cu statut de subdiviziune autonomă specializată în cadrul CNA, au fost definite atribuțiile și stabilite drepturile acesteia. Totodată, a fost stabilită și modalitatea de lucru în vederea desfășurării activității de recuperare a bunurilor infraționale pe dosarele penale în cadrul cărora se investighează una sau mai multe infracțiuni dintre care cel puțin una este de competența CNA și Procuraturii Anticorupție.

Printre atribuțiile ARBI incluse în lege trebuie evidențiate în particular:

- efectuarea investigațiilor financiare paralele și întocmirea proceselor-verbale de consemnare a rezultatelor acestora, precum și indisponibilizarea bunurilor infraționale în condițiile Codului de procedură penală;
- evaluarea și administrarea bunurilor infraționale indisponibilizate;
- ținerea evidenței cu privire la bunurile infraționale indisponibilizate, inclusiv în baza solicitărilor din partea autorităților competente străine;
- negocierea repatrierii bunurilor infraționale;
- cooperarea internațională și schimbul de informații cu autoritățile competente străine;
- colectarea și analiza datelor statistice referitoare la infracțiunile prevăzute de legea dată.

Potrivit legii, sunt prevăzute câteva etape ale procesului de recuperare a bunurilor infraționale:

- A. urmărirea bunurilor infraționale și acumularea probelor;
- B. indisponibilizarea bunurilor (sechestrare, înghețare);
- C. confiscarea bunurilor și acordarea despăgubirilor; restituirea (întoarcerea bunurilor).

ARBI este abilitată cu funcții de comunicare și interacțiune cu autoritățile competente străine referitor la valoarea bunurilor infraționale repatriate în Republica Moldova sau, după caz, în alte state, având în vedere contribuția și cheltuielile suportate în legătură cu urmărirea bunurilor infraționale, acumularea probelor, indisponibilizarea, administrarea și valorificarea bunurilor infraționale indisponibilizate sau confiscate, pe bază de reciprocitate sau în conformitate cu prevederile acordurilor internaționale.

Având în vedere avansarea investigațiilor internaționale efectuate de către Kroll și Steptoe&Johnson pe cazul fraudelor în sectorul bancar, ARBI ar trebui să aibă un rol important în recuperarea bunurilor obținute ilegal. Dar până atunci este necesară o implicare mai activă a instituțiilor naționale de investigații pentru ca efortul companiilor străine de investigații să conducă la inițierea proceselor judiciare, atât pe intern, cât și pe extern. Acest efort conjugat ar crește probabilitatea și ponderea recuperării mijloacelor fraudate din sectorul bancar.

²⁷

http://www.cna.md/public/files/studii_si_analize/Studiu_analitic_cu_privire_la_mecanismele_de_recuperare_i_confiscare_a_activelor_in_Republica_Moldova_Pedro_Gomes_Pereira_Institutul_Basel.pdf

Ce avem la moment?

Potrivit CNA²⁸, după intrarea în vigoare a Legii cu privire la ARBI, a fost organizat un concurs și numit șeful acestei entități. Conform statelor de personal aprobate sunt prevăzute 8 funcții în cadrul ARBI, dintre care 6 persoane sunt deja angajate.

Finanțarea activității ARBI se efectuează în limita alocațiilor bugetare ale CNA pentru anul 2017, iar Agenția este într-un proces de consolidare a capacităților de funcționare, inclusiv elaborarea Regulamentului de organizare a activității ARBI. Nu există la moment un raport de activitate a Agenției în perioada de după adoptarea legii și nici careva procese/cazuri de recuperare a mijloacelor financiare extrase din sectorul bancar nu sunt în gestiunea ARBI.

Ce urmează?

Între timp, autorii legii ARBI în varianta adoptată de Parlament în martie 2017 au venit recent cu un alt proiect de modificări a acestei legi.²⁹ Sensul modificărilor constă în faptul că ARBI ar putea fi transformată din instituție subordonată CNA în autoritate independentă (!) pe lângă Inspectoratul Fiscal de Stat. Proiectul de lege este promovat și a fost înregistrat în Parlament sub semnătura deputaților PD Andrian Candu și Sergiu Sârbu.

Considerăm că astfel de inițiative pun la îndoială sinceritatea și angajamentul aplicării Legii ARBI conform spiritului indus de către autori la momentul adoptării Legii. Constituirea unei autorități responsabile de recuperarea produselor obținute din activități infracționale este prevăzută în documente strategice, precum Acordul de Asociere RM-UE și Strategia Națională de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017 - 2020³⁰.

Și ex-directorul adjunct al CNA, Cristina Țărnă, și-a argumentat propria demisie inclusiv cu dezacordul cu aceste modificări promovate de unii deputați, care în esență prevăd preluarea ARBI din competența CNA și delegarea ei către Serviciul Fiscal.

Având în vedere că inițial, la adoptarea legii privind ARBI, a fost efectuat un lucru analitic și de expertiză cu implicarea unor structuri internaționale din domeniu, s-ar putea ca ultima inițiativă a deputaților Candu și Sârbu să aibă la fel o rezonanță publică puternică, cu alte efecte negative asupra dialogului între autoritățile Republicii Moldova și partenerii de dezvoltare.

²⁸ Datele au fost oferite în baza unei solicitări oficiale de informații a Transparency International-Moldova.

²⁹ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3926/language/ro-RO/Default.aspx>

³⁰ <http://lex.justice.md/md/370789/>

6. Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019 – doar pe hârtie?

În septembrie 2017 Guvernul a aprobat Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019.³¹

Acest plan a fost inițiat și elaborat în conformitate cu metodologia Băncii Mondiale în baza rezultatelor raportului de evaluare națională a riscurilor din domeniul spălării banilor și finanțării terorismului. Amenințările și vulnerabilitățile identificate și sistematizate au creat premise și fundamentarea necesității elaborării unor acțiuni complexe, sistemice și asumate în vederea reducerii riscurilor identificate. Estimarea și evaluarea sectorială a facilitat analiza amenințărilor în domeniul spălării banilor, identificarea fenomenului în diverse sectoare, fiind evidențiat sectorul în care sunt investite și legalizate produse/rezultatele infracțiunilor cu caracter financiar.

Totuși, considerăm eronată concluzia autorilor evaluării că întrucât ”piața financiară a Republicii Moldova este mai puțin dezvoltată și integrarea în sistemul financiar global este limitată, iar climatul economic închis, amenințarea internă este mai mare decât amenințarea externă de circa 3 ori”. Constatările făcute într-o serie de investigații jurnalistice³², inclusiv internaționale, precum și fraudele bancare (”laundromat”, ”creditele neperformante”, ”jaful secolului”) arată clar implicarea mai multor actori internaționali și regionali, inclusiv jurisdicții off-shore, în realizarea fraudelor financiare. Iar sistemul de drept și cel bancar din Republica Moldova au facilitat legalizarea de fonduri de proveniență infracțională la nivel internațional și regional. În linii mari, fraudele bancare de proporții sunt niște inginerii concepute în exterior, dar aplicate cu ajutorul entităților din Republica Moldova.

În evaluare se remarcă corect că sectorul bancar este cel mai atractiv și cel mai expus riscurilor de spălare de bani, cu un nivel înalt al riscului de spălare a banilor. Urmează și alte sectoare, precum: remitențele, valorile mobiliare, domeniul de asigurări. În urma sistematizării datelor, evaluatorii au stabilit că cele mai relevante infracțiuni generatoare de venituri ilicite la nivel național, care reprezintă amenințare de amploare sunt traficul de droguri, corupția, traficul de ființe umane, evaziunea fiscală, contrabanda.

Totuși, în mod aparte, este de remarcat că deosebit de atractive pentru spălarea banilor sunt și sectorul energetic, și furnizarea de gaze naturale și energie electrică. Aceste domenii au fost trecute cu vederea de autorii planului, deși investigațiile independente relevă multiple fapte de spălare de bani, cu implicarea ulterioară a unor bănci din Republica Moldova și jurisdicții externe, inclusiv off-shore.

Evaluatorii au constatat că ”vulnerabilitatea la nivel național față de spălarea banilor este determinată de vulnerabilitatea generală a sectoarelor și de capacitatea statului de a combate spălarea banilor la nivel național”. De fapt, rapoartele de expertiză anticorupție ale CNA în cazul a două proiecte de legi (”liberalizarea capitalurilor și stimularea fiscală” și ”cetățenie contra investiții”) confirmă pe deplin aceste constatări.

La evaluarea capacității de combatere a spălării banilor și reglementării procesului de recuperare a veniturilor de proveniență ilicită și confiscare a activelor au fost evidențiate o serie de probleme legale ce țin de aplicarea măsurilor de asigurare. Printre acestea: sistarea, limitarea legală a aplicării măsurii asigurătorii – punerea sub sechestru, deficiențe în reglementarea confiscării speciale și confiscării extinse, inaplicabilitatea în practică a punerii sub sechestru și confiscării, lipsa unei agenții funcționale de recuperare a activelor ilicite și a unui mecanism de management eficient al acestora, etc.

În ce privește cooperarea internă, națională în domeniul spălării banilor, aceasta pare a fi inefficientă. Instituțiile autohtone sunt ghidate de propriile obiective, existând o lipsă cronică de comunicare în promovarea politicilor care ar trebui să reducă riscurile de spălare de bani și de legalizare ulterioară a acestora. Și cooperarea internațională extrem de lentă duce la tergiversări și investigații nefinalizate.

Autorii planului enunțat așteaptă în urma aplicării lui următoarele rezultate:

- identificarea și reducerea riscurilor sectoriale,

³¹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371901>

³² <https://www.rise.md/articol/clientii-din-laundromat/?lang=ru>

- îmbunătățirea actelor legale și normative în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului,
- aplicarea de tehnici avansate pentru identificarea beneficiarilor efectivi,
- îmbunătățirea supravegherii,
- reducerea tranzacțiilor cu numerar,
- sporirea eficienței cooperării interinstituționale și internaționale,
- asigurarea și pregătirea profesională specială a organelor de ocrotire a normelor de drept.

Trebuie de menționat că noua metodologie de efectuare a rapoartelor de expertiză anticorupție, aprobată prin ordinul directorului CNA nr.179 din 17 noiembrie 2016, pare a fi un instrument eficient de identificare a riscurilor la etapa de elaborare a proiectelor de legi și acte normative. În cazul în care nu se vor admite derapaje de la aplicarea acestei metodologii, există șanse de a identifica riscurile de spălare a banilor și de a preveni realizarea metodelor quasi-legale de legalizare a fondurilor, activelor mobile și imobile, resurselor bănești obținute ilegal și spălarea acestora în Republica Moldova.

7. Noua Lege privind activitatea băncilor

Parlamentul Republicii Moldova a votat în lectură finală Legea privind activitatea băncilor în octombrie 2017³³. Documentul a fost elaborat cu suportul experților băncilor centrale din România și Olanda și stabilește trecerea la cele mai noi principii internaționale de reglementare bancară adoptate în 2010, cunoscute cu denumirea de BASEL III.

Legea prevede modernizarea standardelor de reglementare și de supraveghere în sistemul bancar și impune armonizarea legislației bancare naționale cu standardele și principiile internaționale.

Legea stipulează extinderea drepturilor și atribuțiilor BNM în procesul de evaluare și supraveghere a băncilor comerciale. Astfel, BNM, ca regulator bancar, va avea competențe pentru a dezvolta instrumentarul de supraveghere necesar și adecvat pentru prevenirea și minimizarea eventualelor deficiențe din activitatea băncilor la etape incipiente. Totodată, în lege au fost înăsprite și diversificate sancțiunile aplicate instituțiilor bancare pentru neconformare reglementărilor bancare.

Un domeniu important abordat de lege este îmbunătățirea cadrului de guvernanță corporativă în bănci și obligativitatea acestora de a avea un capital adecvat în raport cu riscurile la care se expun.

Legea va intra în vigoare din 1 ianuarie 2018. Băncile vor avea la dispoziție trei ani (până în 2020), pentru a se conforma pe deplin noilor reguli.

De rând cu alte legi bancare adoptate în octombrie 2016 (Legea privind redresarea și rezoluția băncilor și Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare), această nouă lege oferă un cadru legal minim necesar pentru readucerea stabilității sectorului bancar, sporirea încrederii în băncile comerciale, dar și în BNM. Acest cadru legal este o condiție necesară, dar nu și suficientă pentru realizarea unor atare obiective: este imperativă aplicarea acestor legi – o condiție care lipsește cu desăvârșire în Republica Moldova și care face ca legi bune să nu fie implementate adecvat și prompt.

³³ <http://www.parliament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3825/language/ro-RO/Default.aspx>

8. Întrebări fără răspunsuri

Interesul public, intern și extern, față de evoluțiile legate de fraudele bancare din Republica Moldova este unul permanent. Având în vedere transpunerea unui echivalent de 13% din PIB în datorie de stat internă pentru 25 de ani, agendele politice, economice și sociale, precum și dezbaterile publice vor fi centrate mult timp pe acest subiect.

Totuși, există un set de întrebări la care autoritățile nu se grăbesc să ofere răspunsuri pertinente, care ar putea ajuta esențial în inițierea și avansarea grabnică a unor investigații veritabile a fraudelor admise cu un concurs important al decidenților, în special celor politici din Republica Moldova:

- de ce n-a fost aplicată prompt legislația în vigoare față de cele trei bănci, așa cum era ea la momentul în care se impuneau măsuri, dar s-a insistat pe noi formule, „sofisticate”, cu acordarea garanțiilor de stat?
- de ce din procesul decizional privind sectorul financiar-bancar pe parcursul anilor a fost exclus cu desăvârșire Legislativul, organul abilitat să adopte legi, precum și partenerii de dezvoltare competenți în materie de supraveghere și combatere a fraudelor din sectorul financiar-bancar?
- cât de argumentată a fost modificarea legislației prin asumarea de răspundere a guvernului, când doar câteva persoane din guvern erau la curent cu subiectele discutate și deciziile promovate?
- hotărârile secrete ale guvernelor anterioare (noiembrie 2014 și martie 2015) nu sunt conforme nici modificărilor operate în legi, asumate de guvern în septembrie 2014, ocolind discuțiile în Parlament. Respectiv, creditele de urgență cu garanția guvernului puteau fi oferite băncilor în dificultate doar dacă un **organ specializat** pentru gestionarea situațiilor de criză ar fi declarat **situație de criză de sistem** și doar băncilor de sistem afectate de criza oficial declarată. Cine și când a decis alocarea de credite de urgență cu garanția guvernului?
- de ce au fost aplicate hotărâri de guvern secrete, aprobate cu abateri de la normele și procedurile legale, în detrimentul legislației existente la moment cu privire la garantarea depozitelor persoanelor fizice în băncile comerciale?
- a cunoscut conducerea BNM că oferă credite de urgență celor trei bănci aflate în dificultate fără șanse de recuperare ulterioară a creditelor respective? Pot fi acestea considerate credite neperformante?
- de ce BNM a oferit informație selectivă companiei Kroll despre modificările în structura acționariatului celor 3 bănci în perioada august 2012 – noiembrie 2014, tăinuind informația similară relevantă din perioada august 2011 – august 2012?
- raportul Kroll relevă clar mișcări masive de mijloace financiare imediat după decizia secretă a guvernului din 7 noiembrie 2014, datată cu 13 noiembrie 2014. A investigat cineva dacă aceste mișcări sunt acțiuni coordonate? Implicarea altor 4 bănci comerciale (Victoriabank, MAIB, Moldindconbank și Eurocreditbank) în plasarea de fonduri în cele 3 bănci cu probleme după decizia guvernului – are caracter legal sau ilegal?
- decizia guvernului Filip din octombrie 2016 de convertire a garanțiilor emise de guvernul Leancă (2014) și guvernul Gaburici (2015) a fost unica soluție posibilă sau au mai existat și alte soluții? Cât de legală a fost această decizie în condițiile când garanțiile emise nu aveau un termen stabilit, iar momentul activării garanțiilor nu a fost constatat (nu au fost epuizate toate căile legale de recuperare a mijloacelor oferite de către BNM celor trei bănci în procedură de lichidare)?
- recuperarea pretențiilor financiare față de ”grupul Shor” invocate de către BNM, făcând referință la raportul Kroll, în sumă de 15 miliarde lei, ar duce la stingerea obligațiunilor Ministerului Finanțelor față de BNM?
- raportul Kroll a fost făcut public, contrar prevederilor contractuale și legale, de către președintele Parlamentului ca persoană privată, pe propriul blog. Au inițiat autoritățile abilitate (inclusiv BNM, ca beneficiar al contractului cu Kroll) o procedură de constatare și responsabilizare a acestei scurgeri,

dacă eventual persoanele specificate în acest raport vor ataca compania Kroll, iar aceasta, la rândul său, va invoca pretenții față de beneficiar (BNM)?

- care a fost motivul adevărat al acestei publicări a raportului Kroll?
- care au fost acțiunile oficial întreprinse de către organele de supraveghere și investigații (BNM, CNPF, CNA, PG, SIS) după ce raportul Kroll le-a fost prezentat?
- de ce din decembrie 2016 și până în prezent sunt depuse eforturi considerabile de promovare a inițiativelor legislative și modificări la cele existente, care ar putea reduce șansele de recuperare a fondurilor extrase din sistemul bancar, inclusiv din BNM? Cine sunt beneficiarii finali ai acestor inițiative?
- de ce este tergiversată prezentarea oficială și, eventual, publică a raportului Kroll 2?
- care sunt șansele de recuperare a fondurilor extrase din sectorul bancar din Republica Moldova după mai mulți ani de inacțiune?

Concluzii și recomandări

Vulnerabilitatea sistemului bancar este determinată de acționariatul netransparent, managementul și guvernanța internă slabă, procedurile și regulile interne nesatisfăcătoare, precum și mecanisme ineficiente de contracarare a spălării banilor. Lichidarea acestor vulnerabilități trebuie să constituie politica primordială a BNM pentru următorii 2-3 ani.

Noua legislație în domeniul financiar-bancar trebuie să fie aplicată integral și conform spiritului acestor legi. Întrucât legile au fost elaborate la insistența partenerilor de dezvoltare cu scopul readucerii încrederii în sistemul bancar național și au trecut toate etapele de expertiză externă, este contraindicată operarea de modificări ad-hoc, fără consultări prealabile cu partenerii de dezvoltare.

Reabilitarea sectorului bancar, readucerea încrederii cetățenilor și întreprinderilor în băncile comerciale din Republica Moldova pot începe de la deschiderea pieței și atragerea de noi investiții străine ale băncilor străine serioase. Totodată, eliminarea barierelor în dialogul cu structurile internaționale financiare ar facilita atragerea investitorilor strategici în sector.

În acest context, este crucial și vital ca angajamentele asumate de către autorități în dialogul cu FMI, Uniunea Europeană, Banca Mondială să fie realizate fără abateri de la termenii stabiliți. Din moment ce autoritățile s-au angajat să respecte condițiile și precondițiile, ele trebuie realizate. Acest element este unul esențial în restabilirea caracterului previzibil a cadrului macroeconomic și a celui de politici implementate în Republica Moldova.

Problemele existente în sectorul bancar, în special cele ce vizează trei bănci aflate în gestiune/monitorizare specială din partea BNM, trebuie rezolvate. Tergiversarea conformării cerințelor de transparență a acționariatului și de implementare a practicilor de guvernanță corporativă impuse de BNM creează premise pentru incertitudine, nervozitate și nesiguranță pentru o parte însemnată a acționarilor acestor trei bănci. Rezolvarea cât mai grabnică și profesionistă a situațiilor este un element cheie de restabilire a încrederii în băncile comerciale din Republica Moldova.

Este salutară inițiativa aprobării unui plan de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019. Totuși, adoptarea unei noi legi cu privire la contracararea spălării banilor întârzie, acest proces trebuie deblocat și urgentat. Legea actuală a servit temei pentru multe entități ale statului de a-și argumenta inacțiunea în situațiile când intervenția promptă ar fi prevenit fraudarea sistemului bancar.

Investigarea fraudelor bancare, în special a celor admise în anii 2014-2015, este târăgănată intenționat de către autorități. Există o sensibilitate enormă, atât socială, cât și politică la acest subiect, inițierea investigațiilor veritabile va cataliza un proces corect și legal de responsabilizare a tuturor actorilor implicați în aceste fraude.

Pe parcursul anului 2017 au fost întreprinse mai multe încercări de legalizare sub diferite forme a fondurilor și activelor provenite inclusiv din fraude bancare. Asemenea încercări trebuie descurajate inclusiv prin atragerea instituțiilor abilitate cu funcții de combatere a fenomenului corupției mari, a spălării banilor de proveniență infracțională. Rapoartele de expertiză anticorupție ale CNA ar putea servi ca rechizitorii în cazul unor dosare împotriva autorilor inițiativelor de legalizare a ilegalităților.

Un element important în procesul de transparentizare a beneficiarilor instituțiilor financiare și bancare trebuie să fie de-off-shore-izarea capitalului bancar și al instituțiilor financiare non-bancare. Pentru aceasta trebuie de eliminat orice tranzacții și contacte între instituțiile și jurisdicțiile respective. Regulile trebuie respectate de toți actorii pieței de capital și piețelor financiare.

La nivel de autorități și grupuri de influență se întreprind încercări de a-i reda economiei Republicii Moldova un caracter specific jurisdicțiilor off-shore. Inițiativele legislative (amnistii de capital, amnistia fiscală, amnistia persoanelor anterior investigate sau judecate) indiferent de originea acestora, secretizarea datelor despre agenți economici, persoane, fondatori, precum și secretizarea deciziilor instanțelor judiciare – toate acestea sunt precondiții și garanții care atrag banii de origine dubioasă în sectorul financiar-bancar, pentru ca, fiind legalizați, să fie utilizați ulterior în alte "proiecte" locale, regionale sau internaționale. Este imperios ca Republica Moldova să nu preia modelul unei economii de tip off-shore, întrucât aceasta ar reduce la zero șansele de a construi un stat de drept și democratic, să atragă investitori, să dezvolte economia națională și să ofere șanse de activități antreprenoriale veritabile cetățenilor săi.

Investigații jurnalistice realizate în cadrul proiectului

Judecătorii miliardului furat

Autor: Mariana Rață

Datorii de sute de milioane de lei ale unor agenți economici care au contractat pe parcursul anilor 2010-2013 credite de la Banca de Economii, Banca Socială și Unibank riscă să nu fie recuperate niciodată din cauza unor hotărâri judecătorești prin care fie sunt anulate contractele de împrumut, fie este legalizată lichidarea acestor companii cu transferarea activelor spre zone off-shore. Deși cunosc despre astfel de cazuri, procurorii nu au inițiat deocamdată niciun dosar penal privind implicarea judecătorilor în scheme de eschivare a unor companii de la restituirea creditelor contractate de la cele trei bănci aflate în proces de lichidare. Potrivit Procuraturii Anticorupție, în prezent, numai Banca de Economii are înaintate în judecată acțiuni civile în valoare de circa 13,5 miliarde de lei. Cele mai multe dintre aceste dosare au fost examinate de aceiași magistrați, vizați în mai multe scandaluri mediatice.

Cum a „șters” Curtea de Apel Chișinău o datorie de peste 2,5 milioane de dolari

DECIDE:

Se admite apelul declarat de Gheaur Alexandru.

Se casează integral hotărârea Judecătoriei Rîșcani m. Chișinău din 10.07.2015 pronunțată în pricină și se emite o nouă hotărâre prin care:

Se declară nul contractul de credit nr. 160/2010 din 09.06.2010, nr. 247/2010 din 12.08.2010 și nr. 9/2010 din 16.01.2012 încheiat între SRL „Azolux” și SA Banca Socială, cu aducerea părților în poziție inițială și încasarea de la SRL „Azolux” pentru SA Banca Socială 381 607 dolari SUA și 3 012 283 lei.

Se încasează solidar de la SRL „Azolux” și SA Banca Socială pentru Gheaur Alexandru cheltuielile 43 750 lei suportate prin plata taxei de stat la depunerea acțiunii și la depunerea cererii de apel și 7 500 lei cheltuieli de asistență juridică.

Decizia cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Președintele ședinței

Victor Pruteanu

Judecătorul

Ana Gavrilă

Judecătorul

Ludmila Popova

Pe 20 iunie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) [a acceptat cererea de demisie de onoare](#) a judecătoarei Curții de Apel Chișinău, Ludmila Popova. Acum un an, magistrata era vizată într-o sesizare a guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei, către Colegiul disciplinar al CSM, prin care se cerea verificarea competenței profesionale a judecătoarei și a colegilor săi de instanță Ana Gavrilă și Victor Pruteanu, în examinarea unui dosar care se referea la niște credite acordate de Banca de Economii. În noiembrie 2015, cei trei judecători de la Curtea de Apel Chișinău [au dat curs unei cereri depuse de Alexandru Gheaur](#), administrator și asociat unic al Azolux SRL, prin care acesta cerea declararea nulă a unor contracte de credit și ipotecă semnate de firmă cu Banca Socială. Drept pretext pentru anularea

creditelor în valoare de 1,5 milioane de dolari și 21,5 milioane de lei, contractate în perioada 2010-2012, Gheaur a invocat faptul că adunarea generală a acționarilor firmei nu a luat niciodată o decizie de contractare a unui credit de la Banca Socială. Chiar dacă, până în 2015, Azolux SRL și-a onorat cu regularitate obligațiile față de bancă, restituind o parte din credit și dobândă, judecătorii de la Curtea de Apel Chișinău au dispus anularea creditelor pentru că acestea ar fi fost contractate cu grave încălcări.

Rea-voința judecătorilor nu a fost demonstrată

Decizia instanței a fost ulterior [anulată de Curtea Supremă de Justiție](#), dar dosarul continuă să se afle pe rol, fiind examinat în acest moment din nou de Curtea de Apel Chișinău.

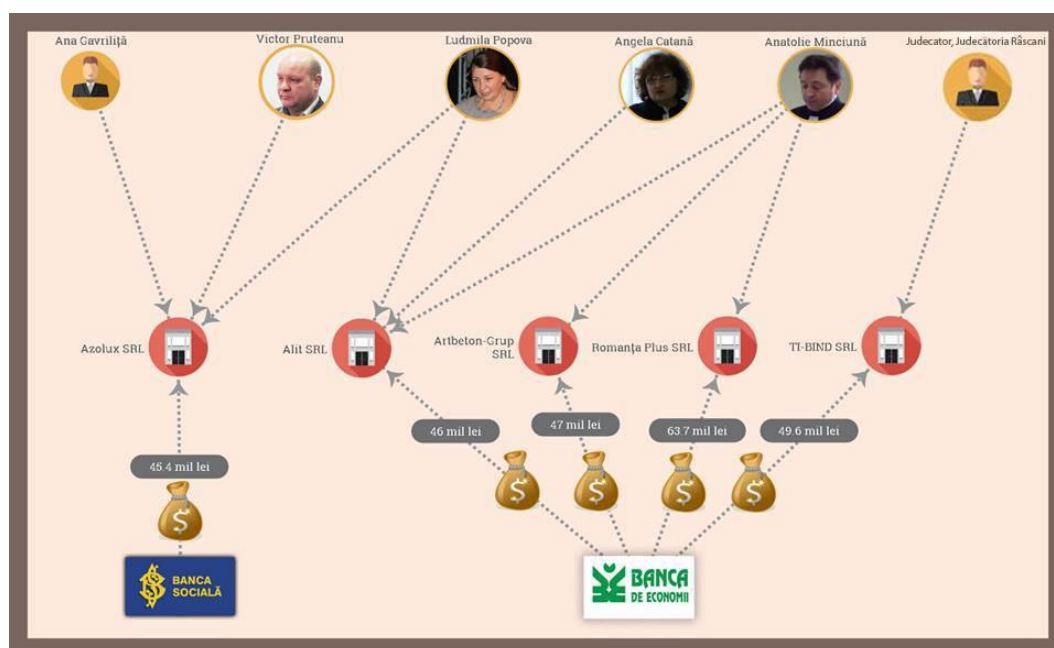
Deși a reținut toate aceste detalii, [Colegiul disciplinar al CSM a decis](#), în ianuarie 2017, să nu îi sancționeze pe magistrații de la Curtea de Apel Chișinău care au dispus anularea contractelor de credit. Motivul este că nu au fost stabilite circumstanțe care ar demonstra că cei trei judecători ar fi „aplicat în mod intenționat, cu rea-voință sau repetat din neglijență gravă legislația contrar practicii judiciare uniforme”, se arată în hotărârea Colegiului.

[Azolux SRL a fost fondat în martie 2009](#), cu doar un an înainte de a contracta primul împrumut de la Banca Socială. În momentul acordării creditelor, asociat unic al firmei era Ruslan Panfile, iar Gheaur a preluat compania abia în 2015.

Plecați în demisie de onoare

Ludmila Popova este ultimul membru al completului de judecată care a examinat dosarul Azolux SRL și care și-a dat demisia. La începutul lui decembrie 2016, CSM a acceptat și cererile de demisie „onorabilă” ale Anei Gavrilă și Victor Pruteanu. Ambii magistrați se regăsesc în lista judecătorilor în privința cărora Ministerul Justiției a inițiat anul trecut acțiuni în regres pentru recuperarea prejudiciului achitat de Republica Moldova în cadrul unor dosare pierdute la CEDO. În 2014, [presa scria despre Ana Gavrilă că ar fi luat decizii în cadrul unui dosar](#) privind depozitarea ilegală a unei companii de proprietăți private. Judecătorul Victor Pruteanu [a fost acuzat în februarie 2013](#) de procurori că ar fi constrâns o persoană să-i dea mită un aparat de aer condiționat. Procurorii Anticorupție au percheziționat biroul lui Pruteanu, cazul fiind anunțat drept un succes al oamenilor legii. Peste doar trei luni, cauza penală a fost clasată pe motiv că nu a fost constatată estorcarea de bunuri. Demisiile lui Gavrilă și Pruteanu au avut loc în plin proces de examinare a sesizărilor depuse la Colegiul disciplinar în cauza Azolux SRL.

„Acești judecători trebuie să înțeleagă de fapt că nu prejudiciază băncile cu 100 milioane de lei, dar până la urmă prejudiciază cetățenii Republicii Moldova. Acest caz ne vorbește că sistemul judecătoresc încă reprezintă o problemă în Republica Moldova și o constrângere nemijlocită în rambursarea banilor fraudanți”, a declarat prim-ministrul Pavel Filip, în aprilie 2016, la prima ședință a Comitetului permanent de monitorizare a cazurilor de interes social sporit, cu referire la dosarul Azolux SRL.

Cum s-au eschivat șase companii de la returnarea creditelor de la Banca de Economii și Banca Socială, prin intermediul unor decizii judecătorești. Infografic: CIJM

Ex-judecătorii Gavriliță și Pruteanu, deranjați de subiect

Centrul de Investigatii Jurnalistice i-a contactat pe judecătorii Victor Pruteanu și Ana Gavriliță pentru a le solicita un comentariu despre decizia adoptată în dosarul Azolux SRL. Pruteanu ne-a închis telefonul îndată după ce ne-am prezentat, iar Ana Gavriliță ne-a răspuns scurt că pe acest caz s-a expus CSM și dacă suntem curioși, să citim decizia Consiliului.

Întrebată de reporterii Centrului de Investigatii Jurnalistice de ce nu i-a dat dreptate băncii în procesul de judecată împotriva Azolux, Ludmila Popova ne-a răspuns că oricine poate avea acces la dosar ca să vadă motivarea magistraților. „În decizia Colegiului disciplinar sunt motivările noastre pe dosarul Azolux. Nu pot comenta mai mult. Mi-am expus părerea în hotărârile adoptate. Instanța superioară a verificat legalitatea actului emis de noi și a adoptat o altă decizie. Asta e tot. Mai mult de ce e scris acolo nu putem explica. Cât despre acuzațiile domnului Filip, fiecare are dreptul la părere. Judecătorii adoptă hotărâri în baza probelor, iar mai departe fiecare poate comenta cum vrea”, a spus Popova.

Am telefonat la oficiul companiei Azolux pentru a discuta cu Alexandru Gheaur. Secretara acestuia ne-a anunțat că șeful nu este pe loc, dar ne-a promis că revine dumnealui cu un telefon, lucru care nu s-a întâmplat.

Firma din apartamentul juristului BEM și creditul de 2,2 milioane de euro

De mai bine de doi ani de zile, Banca de Economii depune eforturi pentru a recupera, în judecată, o datorie de 2.268.127 de euro și aproape 200.000 de lei de la [compania Artbeton-Grup SRL](#). În 2011, firma, înregistrată în apartamentul șefului Direcției juridice a Băncii de Economii, Mihail Bejenari, a contractat de la BEM un credit în valoare de 1.500.000 de euro pentru procurarea materialelor de construcție. Drept gaj, au fost plasate un complex de clădiri de producere și depozite și terenul aferent acestora, situate în orașul Lipcani, raionul Briceni. Imobilele au intrat în posesia lui Vladislav Iusupov, administrator și fondator unic al Artbeton-Grup SRL, [cu doar două săptămâni înainte de contractarea creditului](#). Valoarea estimativă a gajului a fost determinată de compania Constimobil-NL SRL, evaluator Natalia Lvovskaia, la prețul de 39.600.992 de lei. În procesul-verbal al ședinței Comitetului de credit al BEM la care a fost luată decizia de acordare a creditului figurează și semnătura lui Bejenari, membru al acestui comitet.

Ping-pong în judecată și magistratul de neînlocuit

Timp de mai bine de trei ani, firma s-a eschivat să restituie împrumutul, acumulând penalități și datorii la dobândă de peste 700.000 de euro, iar în noiembrie 2014, Artbeton-Grup SRL s-a adresat în judecată cerând intentarea procedurii de insolvabilitate. Pentru a se spăla pe mâini de împrumutul de la BEM, compania i-a transmis băncii bunurile gajate. Evaluate din nou, de această dată la cererea BEM, imobilele și terenul de la Briceni au fost estimate de Bursa Imobiliară Lara la valoarea de doar 3.150.000 de lei, adică de peste zece ori mai puțin decât la evaluarea prezentată în momentul contractării creditului. Fiind evident că din vânzarea acestor imobile banca nu are cum să își recupereze banii împrumutați, BEM a cerut ca datoriile față de ea să fie incluse de administratorul insolvabilității Artbeton-Grup în tabelul de creanțe al firmei, pentru a fi recuperate direct, dar a fost refuzată. Au urmat mai multe procese de judecată. Mai întâi, Curtea de Apel Chișinău, prin judecătorul Anatolie Minciună, a respins cererea BEM pe motiv că a fost depusă tardiv. În februarie 2016, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea BEM și a trimis dosarul la rejudecare în instanța de apel. Pe 7 aprilie 2016, același magistrat de la Curtea de Apel Chișinău repetat a respins contestația Băncii de Economii, iar în iunie 2016 [Curtea Supremă de Justiție a întors dosarul la rejudecare](#), la același judecător Minciună, pentru a treia oară (!). Deocamdată, aceasta este ultima soluție pe dosar.

Banii s-au „scurs” în off-shore

Între timp, Artbeton-Grup a reușit să transfere banii împrumutați de la BEM, circa 2,4 milioane de euro, către două companii off-shore: [Samerdale Holdings LTD](#) din Cipru și Ventor Management Ltd din Belize, în baza unor contracte de procurare a materialelor de construcție. În 2015, FISC a constatat că tranzacțiile cu firmele off-shore au fost fictive, or ultimele nu i-au livrat firmei Artbeton-Grup marfă în valoare de peste 23 de milioane de lei. Artbeton-Grup a fost amendată pentru aceasta de către FISC cu 9,3 milioane de lei. Astăzi, Artbeton-Grup nu dispune de bunuri imobile, mobile sau bani pe conturi pentru a putea restitui împrumutul de la bancă. Din 2013 și până în prezent, BEM a organizat peste 20 de licitații publice în care a încercat să vândă depozitele și terenul din Lipcani, gajate de Artbeton-Grup SRL. Ultima licitație a avut loc pe 14 iunie 2017. Banca propune spre vânzare terenul de 20 de hectare și clădirile cu suprafața de 13.000 de metri pătrați, din Lipcani la prețul de 1.450.000 de lei, ceea ce reprezintă doar 3,5% din valoarea datoriei pe care o are Artbeton-Grup față de BEM.

lip1 vs 1

Ro | RU | En

DESPRE BANCĂ | NOUȚĂȚI | INFO PRIVIND PROCESUL DE LICHIDARE | PERSOANE JURIDICE | PERSOANE FIZICE | COMERCIALIZARE GAJ | VÂNZAREA ACTIVELOR | CONTACTE

Iunie 07, 2017

» Nouătăți corporative

Negocieri directe VINURI DE COLECȚIE

Iunie 07, 2017

» Nouătăți corporative

Licitație comercializare activele băncii - alte...

Licitație comercializare bunuri gajate_14.06.2017

BANCA DE ECONOMII S.A. în proces de lichidare, desfășoară la data de 14 iunie 2017, ora 11:00, pe adresa: mun. Chișinău, str. Columna 115, licitația „cu strigare” privind comercializarea bunurilor gajate/ipotecate în favoarea Băncii, după cum urmează:

- Case de locuit și încăperi locale:

lot nr. 22 – casă de locuit individuală și construcție comercială, prestarea serviciilor (nr. cad. 8950202.042.01; 02) $S_{tot}=106.7$ (74.1+32.6) m² și teren de pământ aferent (nr. cad. 8950202.042) $S=0.0541$ ha din suprafața totală de 0.1525 ha, amplasate în r-nul Telenеști, com. Sărătenii Vechi, sat. Sărătenii Vechi. Valoare de expunere 30.000.00 lei; [FOTO](#)

lot nr. 185 – clădiri administrative și de producere (nr. cad. 1402105.002.01-10) $S_{tot}=13.579.4$ m² și teren de pământ aferent (nr. cad. 1402105.002) $S=20.0974$ ha, amplasate în r-nul Briceni, pr. Lipcani, str. Libertății 235. Valoare de expunere 1.450.000.00 lei; [FOTO](#)

lot nr. 192 - construcție hidrotehnică (nr. cad. 6001102.364.01) $S=8.068.6$ m² și dreptul de folosință asupra terenului de pământ aferent (nr. cad. 6001102.364) $S=47.8376$ ha, amplasate în r-nul Nisporeni, or. Nisporeni, extravilan. Valoare de expunere 1.360.000.00 lei; [FOTO](#)

lot nr. 201 - construcții comerciale/prestare servicii (grad de finisare 93%) (nr. cad. 9622205.446.01-06) $S_{tot}=963.4$ (323.7+290.0+133.1+15.6+183.3+17.7) m² și teren de pământ aferent (nr. cad. 9622205.446) $S=0.3384$ ha, amplasate în UTA Găgăuzia, sat. Congaz, str. 28 Iunie 2 A. Valoare de expunere 800.000.00 lei; [FOTO](#)

Anunțul licitației din 14 iunie 2017, organizată de BEM, pentru a vinde bunurile gajate de Artbeton-Grup. Terenul și construcțiile sunt vândute cu 1,4 milioane de lei

Samerdale Holdings Ltd din Cipru a fost implicată în tranzacții similare de vânzări fictive și cu alte companii care au contractat credite de la BEM în valoare totală de peste șase milioane de euro. Off-shore-ul a fost lichidat în aprilie 2014.

Clădirile administrative și de producție din Lipcani, raionul Briceni, gajate de Artbeton-Grup pentru un credit de 1.500.000 de euro acordat de BEM

Judecătorul cu trecut controversat

Astăzi, șeful Direcției juridice a Băncii de Economii, Mihail Bejenari, este judecat penal, fiind acuzat de implicare în acordarea frauduloasă a mai multor credite.

Anatolie Minciună a fost promovat la Curtea de Apel Chișinău în 2008, după ce [fostul președinte Vladimir Voronin a respins candidatura](#) lui în baza unor informații primite de la SIS. Potrivit unei anchete anterioare a Centrului de Investigații Jurnalistice, judecătorului i se imputa că l-a achitat pe David Mereșinschi, alias „Debil”, cunoscut drept o autoritate criminală, dar și pe membrii grupului acestuia; că cheltuielile și proprietățile sale nu corespund veniturilor declarate; că a făcut parte din completul de judecată care a examinat dosarul Întreprinderii de Stat Registru versus Intercomsoft LTD. În baza hotărârii magistratului și colegilor săi de la Curtea de Apel, ÎS Registru a fost obligată să achite companiei Intercomsoft LTD despăgubiri în valoare de 7,8 milioane de dolari. Ulterior s-a stabilit că această decizie a fost adoptată cu grave ilegalități. În august 2015, [presa scria că Minciună ar fi fost vizat](#) într-un caz privind reținerea unui avocat suspectat că ar mai fi pretins de la o persoană 15.000 de euro pentru a-i influența pe magistrații Curții de Apel să emită o încheiere privind excluderea unor agenți economici din lista creditorilor în procesul de insolabilitate. Oamenii legii ar fi percheziționat atunci biroul de serviciu al lui Anatolie Minciună.

Anatolie Minciună, judecător la Curtea de Apel Chișinău. Sursa foto:Curaj.tv

O dispariție ciudată

Judecătorul Minciună a refuzat să discute cu noi la telefon, insistând să avem o discuție pe viu. Contactat ulterior pentru a stabili o întâlnire, magistratul nu a mai răspuns la telefon.

Actualul administrator al insolabilității Artbeton-Grup, Corina Zaporojan, susține că în prezent procesele de judecată în cazul acestei companii sunt practic blocate. „Suntem încă în procedură de faliment. Pe dosare au fost depuse mai multe cereri de recuzare. Avem un dosar de bază privind insolabilitatea și unul privind atragerea la răspundere a factorilor de decizie din fosta conducere a companiei. Din cauza recuzărilor depuse de avocații fostului director și contabil al firmei desfășurarea ședințelor de judecată a fost stopată”, ne-a explicat ea.

Întrebată de ce Artbeton-Grup a refuzat să includă în tabelul de creanțe datoriile față de BEM, Zaporojan a precizat că ea a venit mai târziu în calitate de administrator al insolabilității companiei. „Înainte de a fi un tânăr, Victor Nemțanu. Eu nu știu de ce el a refuzat să recunoască creanțele BEM. Fiecare poartă răspundere pentru acțiunile sale. Eu în general nu înțeleg de ce dumnealui și-a dat demisia din funcția de administrator al insolabilității Artbeton-Grup, iar ulterior și-a ridicat și autorizația de la Ministerul Justiției”, ne-a comunicat administratoarea. Zaporojan a confirmat că nu există niciun bun procurat de Artbeton-Grup de la companiile off-shore. Banii doar le-au fost transferați.

„Nu știu dacă există posibilități ca BEM să își recupereze creanțele. Există un bun imobil înregistrat la Cadastru pe numele Artbeton-grup, dar valoarea lui e mult mai mică. Despre Iusupov (fostul proprietar al firmei – n.r.) nu pot să vă spun nimic. Nu l-am văzut niciodată. El are un reprezentant legal în judecată. Doar pe acea persoană am văzut-o”, a precizat sursa.

„Lucrurile trebuie demonstrate”

Nu am reușit să luăm legătura cu fostul proprietar al Artbeton-Grup. Vladislav Iusupov și-a schimbat numărul de mobil, iar la domiciliu nu a fost de găsit. Avocatul acestuia, Dumitru Harea, a refuzat să ne ofere detalii despre procesul de judecată, pretextând că este vorba despre o informație confidențială între apărător și client. „Nu pot să vă spun dacă domnul Iusupov pledează nevinovat. Acolo, în judecată, au fost lansate diferite acuzații, dar asta nu înseamnă că totul este adevărat. Lucrurile trebuie demonstrate”, ne-a declarat Harea. Avocatul nu a putut să explice de ce dosarul de fiecare dată ajunge la judecătorul Minciună. „Pe unul dintre dosare (cel care vizează atragerea la răspundere a factorilor de decizie ai companiei – n.r.) am cerut recuzarea acestui magistrat pentru că nu am fost de acord cu soluția dată anterior pe caz”, a menționat Harea.

Fostul administrator al insolabilității Artbeton-Grup, Victor Nemțanu nu a fost de găsit.

Două ordonanțe, un off-shore și 95 de milioane

Alte 4,6 milioane de euro, echivalentul a circa 95 de milioane de lei, Banca de Economii i-a pierdut în instanță în baza a două ordonanțe judecătorești prin care s-a dispus transferarea banilor către o companie off-shore din Panama, Intersoft Unversal AG. Aceste sume erau datorate băncii de către firmele [TI-Bind SRL](#) și [Alit SRL](#). Deși aparent companiile nu au nicio legătură între ele, schema prin care acestea au contractat credite de la BEM și apoi au transferat banii în off-shore, cu ajutorul judecătorilor, este identică. În perioada august 2010 – noiembrie 2012, TI-Bind SRL și Alit SRL au împrumutat de la bancă [2,4 milioane de euro](#) și, respectiv, [2,2 milioane de euro](#). În mod misterios, cele două firme au mers în aceeași zi la bancă pentru a cere semnarea unor acorduri adiționale. Tot în aceeași perioadă, în iunie 2013, reprezentatul Intersoft Universal AG s-a adresat în judecată cerând recuperarea unor pretinse datorii de la cele două companii. Cererile au fost depuse în instanțe diferite, iar judecătorii au semnat ordonanțe de satisfacere a pretențiilor off-shorului la distanța de o lună una de la alta. În cazul TI-Bind, ordonanța prin care s-a permis transmiterea tuturor bunurilor firmei, inclusiv a celor gajate la BEM, pare să fi fost adoptată de magistrata Judecătoriei Râșcani, Aliona Miron, pe data de 26 iunie 2013. În cazul Alit SRL, ordonanța aparține magistrei Angela Catană de la Judecătoria Centru, și a fost emisă pe data de 17 iulie 2013. Deși apar înregistrate în baza de date a hotărârilor judecătorești, în locul încheierilor pe aceste dosare se deschid foi curate.

	Informația
Numărul dosarului	20-2p/o-8322-11072013
Părțile dosarului	Intersoft Universal AG vs SRL ALIT
Tipul Dosarului	Civil
Data ședinței	15-07-2013
Ora ședinței	16:30
Sala ședinței	Sediul Centru Biroul nr.204A - Judecătorul: Catană Angela Nicolae
Rezultatul ședinței	admis
Data actualizării	28-06-2017 18:23

Agenda ședinței de judecată în cazul ordonanței emisă de judecătoarea Angela Catană

Aceiași magistrați, aceeași schemă

Cu ordonanțele la mână, Intersoft Universal AG s-a adresat către companii care, în aceeași zi, 17 decembrie 2013, au încheiat cu off-shorul din Panama tranzacții de împăcare și i-au transferat toate bunurile, rămânând falite.

Catană și Miron nu sunt singurii magistrați implicați în aceste cazuri. Pe 17 iulie 2017, în aceeași zi în care judecătoarea Catană semna ordonanța de recuperare a datoriilor Alit SRL în favoarea Intersoft Universal AG, magistratul Anatolie Minciună, menționat mai sus, a adoptat o încheiere judecătorească prin care a scos de sub sechestru bunurile Alit SRL gajate la BEM, lăsând undă verde firmei pentru a intra în posesia acestora.

Reprezentanții BEM insistă până în prezent în instanțele de judecată să își recupereze banii împrumutați celor două companii. În cazul Alit SRL, în 2015, Curtea de Apel Chișinău, în persoana aceleiași

judecătore Ludmila Popova, menționată la începutul acestei investigații, a respins pretențiile băncii de anulare a tranzacției de împăcare din decembrie 2013, iar [CSJ a anulat hotărârea de judecată](#), stabilind că instanța în mod neclar și arbitrar a respins acțiunea înaintată de BEM și a trimis dosarul la re judecare la Curtea de Apel în alt complet de judecată.

În cazul TI-Bind, există deja o hotărâre definitivă și irevocabilă de anulare a ordonanței judecătorei de la Râșcani și de restituire a bunurilor transmise companiei off-shore, dar executarea deciziei deocamdată nu este posibilă.

„Păcatele” judecătorei Catană

Judecătore Angela Catană nu este la prima decizie scandalosă. În 2011, magistrata [a fost pedepsită de către Colegiul disciplinar](#) al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) cu mustrare aspră, pentru „aplicarea abuzivă a legii” și pentru „abateri cu vădită părtinitate”, pentru amnistiarea unui violator. Un an mai târziu, în august 2012, Catană a fost acuzată de Primăria Chișinău că a adoptat o hotărâre prin care a depozitat municipalitatea de 20 de loturi de teren. Judecătore a dispus înregistrarea dreptului de proprietate asupra terenurilor cu suprafața totală de mai multe hectare, aflate în toate sectoarele Capitalei, pe nunele a trei agenți economici, în temeiul proceselor-verbale ale unei licitații funciare, care în realitate nu s-a desfășurat. Primăria Chișinău, proprietara bunurilor imobile, nici nu a fost citată ca parte în procesul de judecată. Pentru această decizie, [Catană a fost din nou sancționată cu mustrare aspră](#).

Judecătore Angela Catană [dispune de proprietăți care valorează milioane de lei](#). Este vorba despre patru apartamente, două case și mai multe terenuri pentru construcție, dar și terenuri agricole.

Contactată telefonic, judecătore Angela Catană ne-a comunicat că își amintește de acea ordonanță pentru că a fost urmată de un control de la CNA. „Ceva s-a verificat. BEM nu a fost parte în proces. Țin minte că a participat avocatul Victor Panțaru și încă un avocat, nu îmi amintesc numele acestuia. Ulterior Panțaru mi-a spus că CNA nu a descoperit ilegalități în legătură cu acea tranzacție. Mai multe nu cunosc”, a spus Catană.

Confidențialitate și „secret” al procesului

Victor Panțaru și-a amintit cu greu de acest caz. Inițial avocatul ne-a declarat că nu poate să vorbească pentru că a semnat contract de confidențialitate. Panțaru nu a putut să ne spună dacă a reprezentat interesele Alit SRL sau ale off-shore-ului. Ulterior, el a revenit și ne-a comunicat că a fost angajat de firma Alit SRL. „Nu îmi amintesc cine reprezenta interesele off-shore-ului, dar chiar dacă l-ați găsi nu cred că v-ar putea vorbi, fiind «legat» din cauza confidențialității pe care trebuie să o păstreze avocatul. Îmi amintesc de controlul de la CNA. Atunci nu au fost descoperite elemente ale unei infracțiuni și dosarul a fost clasat. Cred că asta se întâmpla în timpul Guvernului Filat”, a precizat apărătorul. Ordonanțele au fost emise în vara anului 2013, la câteva luni după demisia Guvernului Filat.

Mihail Pânzaru, actualul administrator al insolabilității Alit SRL, refuză să ofere detalii despre tranzacțiile dintre companie și firma off-shore. „Pe acest caz există un dosar civil și nu ar fi corect să comentez până când nu va fi o hotărâre judecătorească. Datoria, împrumutul, transmiterea banilor către off-shore sunt examinate în cadrul acestui dosar. Nu știu nimic despre ordonanța, nici nu m-am interesat de ea. Cât despre foștii proprietari ai Alit SRL, nu i-am văzut niciodată. E foarte greu să îi găsim”, ne-a spus Pânzaru.

Off-shorul care face „ravagii” și în Ucraina

[Intersoft Universal AG](#) a fost fondată în 2010, în Panama. Compania are drept fondatori alte companii off-shore cu istoric scandalos: Cascado AG și Systemo AG. Potrivit registrelor publice din Panama, ultima companie este administrată de Tatiana Itzel Saldana Escobar. Aceeași persoană apare ca director al firmei Tamlyn Group Corp, care, potrivit raportului Kroll, i-ar fi împrumutat, pe hârtie, 655.000 de euro ucraineanului Serghei Andriciuk pentru ca acesta să cumpere acțiuni în Banca Socială. Aceeași persoană apare în calitate de director al companiei off-shore „Горные машины” implicată în mai multe tranzacții dubioase în Ucraina și câștigătoare, în ultimii ani, a unui număr mare de licitații publice organizate în țara vecină.

Potrivit presei din Ucraina, [Cascado AG și Systemo AG figurează și în scandalul navei comerciale „Faina”](#), care în 2008 a fost capturată de pirați în preajma Somali. La bordul navei au fost descoperite 32 de tancuri T-72, care se îndreptau spre Sudan. Nava aparținea companiei Waterlux AG, fondată și administrată de Systemo AG și Cascado AG.

Niciun judecător cercetat penal

Viorel Morari, șeful Procuraturii Anticorupție, afirmă că nu își amintește să fi solicitat vreodată eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale în privința vreunui judecător implicat în adoptarea unor astfel de hotărâri. Într-un răspuns oficial primit anterior de la instituția pe care o conduce Morari se precizează că „potrivit acțiunii civile care a fost înaintată de către BEM, prejudiciul cauzat băncii este estimat la suma de aproximativ 13,5 miliarde de lei”.

Viorel Morari, șeful Procuraturii Anticorupție

Teodor Cârnaț, membru al Consiliului Superior al Magistraturii, susține că și el a avut senzația că acțiunile acestor judecători ar fi putut fi concertate. „Chiar la penultima ședință a CSM am cerut sesizarea Procuraturii Generale în privința acțiunilor ex-judecătorului Pruteanu. Vreau să știu dacă există componentă penală în acțiunile acestuia sau a altor judecători implicați în adoptarea unor astfel de hotărâri. Voi verifica dacă Procuratura s-a sesizat. Din câte știu eu, cu excepția cazului Popova, Gavrilă și Pruteanu, nu au existat alte cauze disciplinare care ar viza hotărâri judecătorești prin care vreuna din cele trei bănci ar fi fost pusă în imposibilitatea de a recupera creditele neperformante”, a punctat Cârnaț.

Teodor Cârnaț, membru al CSM

Ion Guzun, consilier juridic în cadrul Centrului de Resurse Juridice:

„Mi se creează impresia că se încearcă protejarea descoperirii unor infracțiuni, rezultatul jafului fiind pus pe umerii cetățenilor. Numele judecătorilor implicați sunt cunoscute, denumirile firmelor nu reprezintă o noutate, faptul contractelor fictive este evident. De ce tac «mieii»? De ce nu avem investigații penale și unde s-au «pierdut» serviciile de informații, cei care trebuie să asigure securitatea statului și cei care trebuie să investigheze legalitatea acțiunilor judecătorilor? Jocul de-a ping-pongul este evident. Se pare că se așteaptă trecerea termenelor de prescripție, după care să înceapă iarăși pasarea de responsabilitate. Se creează impresia că cei implicați sunt asigurați să nu fie adoptate hotărâri în numele legii, cel puțin nu am văzut reacții, deși trebuiau să fie încă din 2012”.

Nota redacției: Din cauza accesului restricționat la informațiile de pe portalul instanțelor judecătorești și a lipsei unui răspuns din partea Cancelariei Judecătoria Râșcani la solicitarea de a ne oferi textul ordonanței din 26 iunie 2013 emisă în cauza Intersoft Universal AG contra TI-Bind SRL, la redactarea anchetei jurnalistice a fost admisă o eroare. Precizăm că Aliona Miron de la Judecătoria Râșcani nu este magistrata care a emis ordonanța pe această cauză. Ne exprimăm regretul față de această eroare admisă.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/justitie/judecatorii-miliardului-furat>

Pe urmele miliardului. În buzunarele cui au ajuns banii statului

Autor: Mariana Rață

Aproape nouă din cei 14,2 miliarde de lei, acordați în noiembrie 2014 și martie 2015 de Guvernul Republicii Moldova Băncii de Economii (BEM), Băncii Sociale (BS) și Unibank, în baza unor hotărâri secrete, au ajuns în buzunarele a 0,87% din deponenții celor trei bănci. Este vorba despre 1.400 de persoane fizice, milionari și 19.685 de companii private. Banii le-au fost acordați în baza deciziilor unei comisii speciale, creată de Guvern, a cărei componență este ținută în mare secret. Centrul de Investigații Jurnalistice a reușit să afle numele câtorva dintre membrii acestei comisii. Unii dintre ei s-au ales între timp cu funcții publice importante. Deși modul în care au fost luate cele două decizii de acordare a garanțiilor de stat ridică multiple semne de întrebare, procurorii nu au pornit nicio anchetă pe acest episod din „furtul miliardului”. Între timp, în cei doi ani de la lichidarea băncilor s-a reușit recuperarea a doar 2% din banii fraudăți. 12 miliarde de lei urmează să fie recuperați de la patru companii din așa-numitul „grupul Șor”, în baza unor hotărâri judecătorești care însă nu prevăd niciun mecanism de restituire a banilor.

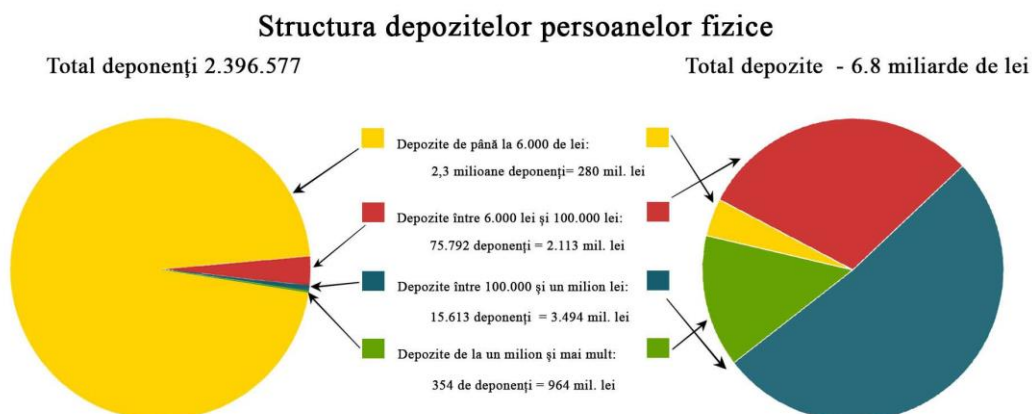
Pretextul fals

În noiembrie 2014, când guvernatorul BNM, Dorin Drăguțanu, a mers la ședința secretă de Guvern solicitând oferirea unei garanții de stat în valoare de 9,5 miliarde de lei pentru a salva depozitele oamenilor simpli de la cele trei bănci stoarse de bani prin credite neperformante, peste 96% din deponenții BEM, BS și Unibank, persoane fizice, își puteau recupera banii păstrați la bancă fără nicio intervenție din partea statului. Potrivit informațiilor oficiale obținute de Centrul de Investigații Jurnalistice de la Banca Națională a Moldovei (BNM), la cele trei bănci, în acel moment, existau 2,3 milioane de conturi bancare, deținute de persoane fizice, în valoare de până la 6.000 de lei fiecare. Pe cele 2,3 milioane de conturi se găseau 280 de milioane de lei. Pentru acești deponenți, întreaga sumă păstrată la bancă urma să fie recuperată din contul Fondului de garantare a depozitelor din sistemul bancar, care are obligația legală să restituie până la 6.000 de lei fiecărui deponent persoană fizică. Mecanismul a fost însă activat în momentul în care BNM decide retragerea licenței unei bănci. La recomandarea BNM și a Comitetului Național de Stabilitate Financiară (CNSF), Guvernul a decis să recupereze acești bani din fonduri publice și nu din cele bancare.

Cum a pierdut statul 800 de milioane de lei

În toamna anului 2015, când a fost luată decizia de închidere a celor trei bănci, lichidatorii BEM, BS și Unibank au apelat totuși la Fondul de garantare, doar că pentru recuperarea a 159.605 lei, pentru 53 de persoane. „Numărul celor care au beneficiat de recuperarea banilor de la Fondul de garanție a fost nesemnificativ. De la Banca Socială am primit o listă de 21 de persoane, cu recuperarea a 99.812 lei, de la Banca de Economii – o listă de 25 de persoane, care urmau să primească 51.139 de lei, iar Unibank a transmis o listă de șapte persoane care aveau depozite în valoare totală de 8.654 de lei. Cineva, de exemplu, din acea listă, avea de primit doar 22 de bănuți”, afirmă Eduard Usatfi, directorul executiv al Fondului de garantare a depozitelor din sistemul bancar.

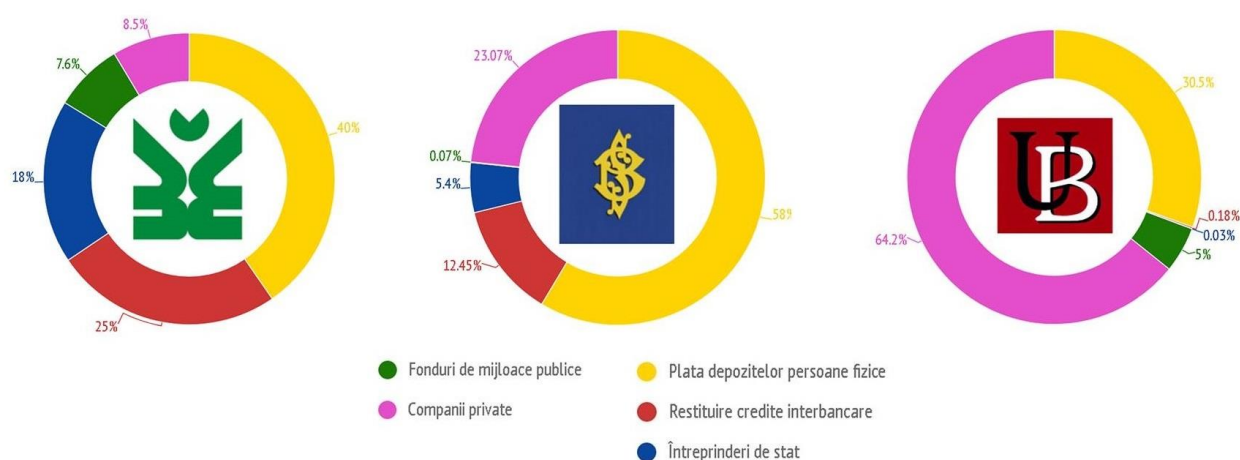
Un calcul simplu arată că dacă Fondul ar fi fost activat pentru toți deponenții celor trei bănci, din contul banilor publici ar fi fost economisiți peste 800 de milioane de lei. Usatfi recunoaște că Fondul nu deține lichidități atât de mari, dar, apelând la împrumuturi de la bănci sau de la stat, ar fi putut face față.

Cui au servit garanțiile de stat?

Cea mai mare parte din banii oferți prin garanții de stat au fost cheltuiți pentru a restitui depunerile bănești ale 15.967 de persoane care aveau pe conturile lor bancare mai mult de o sută de mii de lei. Potrivit datelor furnizate de BNM, pe conturile acestor persoane, care reprezintă doar 0,66 % din numărul total al deponenților celor trei bănci în proces de lichidare, se păstrau 4,4 miliarde de lei, sau 65% din volumul total al depozitelor persoanelor fizice.

Potrivit stenogramei ședinței secrete a Guvernului din 7 noiembrie 2014, atunci când a fost acordată prima garanție de stat, de către Guvernul Leancă, ministrul de atunci al Afacerilor Interne, Dorin Recean, a propus instituirea unui plafon pentru restituirea depozitelor din mijloacele de stat. Venind în întâmpinarea lui Recean, guvernatorul BNM a sugerat că poate fi stabilit un plafon de până la un milion de lei. Ministrul de atunci al Economiei, Andrian Candu, a insistat – „Nu va fi plafonat!”. Datele BNM arată că în cele trei bănci existau doar 354 de depozite mai mari de un milion de lei. Valoarea totală a acestora era de circa un miliard de lei.

Cum au fost cheltuiți banii din cele două garanții de stat la BEM, BS și Unibank. Infograficul a fost realizat în baza informațiilor oferite de BNM. Sursa: CIJM

„Filtrul” secret

capitalui privat, întreprinderi individuale și administratori. Ca să nu fie contuzii, trebuie să fie nominalizați.

DI RECEAN Prin p.i, k, l creăm o oportunitate de abuz.
DI CANDU Noi avem filtre.
DI RECEAN P.8 încearcă să rezolve problema aceasta. Ne trebuie un mecanism de protecție.
DI CANDU Avem filtrele la 7, 8, 9.
DI RECEAN Dacă eu știu că acest proiect va fi aprobat, mă duc la bancă, iau credit, depun în formă de depozit, trimit în offshore...

În cadrul aceleiași ședințe secrete de la Guvern, luat la rost cu privire la riscurile de fraudare a banilor acordați prin garanție de stat, Candu a dat asigurări că a fost creat un filtru incontestabil - o comisie specială.

Fragment din stenograma ședinței secrete de Guvern, la care s-a decis acordarea primei

garanții de stat pentru BEM, BS și Unibank

Comisia urma să analizeze soldurile din conturile persoanelor fizice și juridice, cu capital privat, inclusiv societăți comerciale în care statul deține sub 25% din acțiuni, pentru a stabili care dintre ele pot beneficia de restituirea depunerilor bănești. „Comisia-filtru” urma să nu permită ca banii să ajungă în mâinile deponenților-persoane fizice și juridice care ar fi fost identificate ca fiind afiliate băncilor sau/și neconforme

legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor. În atenția acestei comisii urmau să ajungă toate depozitele mai mari de 500.000 de lei. În cazul persoanelor fizice, potrivit lui Drăguțanu, ar fi fost vorba despre 1.400 de deponenți.

Centrul de Investigații Jurnalistice a încercat să afle cine a făcut parte din acea comisie specială care a împărțit o bună parte din cei 14,2 miliarde de lei. [Într-un răspuns oficial primit de la Ministerul Finanțelor](#) suntem informați că „în principiu, prevederile Hotărârii de Guvern din 13 noiembrie 2014 au fost executate în modul corespunzător și în termenii stabiliți de Ministerul Finanțelor”. Dat fiind însă faptul că „actele și datele prelucrate și emise întru executarea hotărârii Guvernului din 13 noiembrie 2014 constituie informații oficiale cu accesibilitate limitată”, „satisfacerea pretențiilor referitoare la accesul la informații nu este posibilă”, ne informează ministrul Octavian Armașu.

Carieră fulminantă pentru unii membri ai comisiei

Din stenograma ședinței de Guvern la care a fost adoptată hotărârea la care face trimitere ministrul Finanțelor, reiese că în componența comisiei urmau să intre reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, Ministerului Economiei, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Băncii Naționale, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate. În hotărârea adoptată de membrii Cabinetului de miniștri, din comisie dispărea însă Ministerul Justiției. „Nu a fost vorba ca cineva de la Justiție să facă parte din comisie. Noi nu am fost invitați”, ne-a declarat ministrul de atunci Oleg Efrim. Fostul ministru al Afacerilor Interne, Dorin Recean, susține că nici de la MAI nimeni nu a fost inclus în comisie, dar cel mai probabil a fost delegat cineva din cadrul Poliției.

Lilia Palii, alături de premierul Pavel Filip. Sursa: gov.md

Fostul ministru al Finanțelor, Anatol Arapu, care, potrivit stenogramelor de la ședințele secrete de Guvern, a susținut activ acordarea celor două garanții de stat, ne dă asigurări că acea comisie specială a existat și chiar a avut zeci de ședințe. Arapu susține că din componența comisiei făceau parte secretarii de stat de la Ministerul Finanțelor și Ministerul Economiei – Veronica Ursu și Lilia Palii (ulterior numită consilier de stat principal al premierului Pavel Filip, în prezent secretar general al Guvernului – n.r.), viceguvernatorul BNM, Ion Sturzu, cineva din șefii de direcție de la Procuratura Generală, CNA și SIS, numele cărora nu și le amintește.

„Activitatea acestei comisii nu era o glumă. Deciziile vizau acordarea unor sume mari de bani. Comisia a expediat multe demersuri către Procuratură și SIS. Au fost mai multe cazuri în care companii sau persoane în privința cărora existau suspiciuni că ar fi complice la devalizarea băncilor solicitau restituirea depozitelor. Până la urmă nu știu dacă le-au fost eliberați banii. Decizia o lua comisia. Nu cred însă că era posibil așa ceva”, ne-a declarat Arapu.

2,4 miliarde de lei erau suficienți?

Veaceslav Ioniță

Expertul economic al IDIS Viitorul, Veaceslav Ioniță, consideră că decizia Guvernului de a restitui integral depunerile persoanelor fizice și juridice de la cele trei bănci în proces de lichidare nu are nicio justificare logică și economică.

„Acceptăm ideea oportunității dezbaterilor privind restituirea depunerilor de până la 100.000 de lei. În luna octombrie 2014 numărul lor se ridica la 75,8 mii persoane și ei dețineau 2,1 miliarde lei. Nu există o explicație economică din ce cauză statul ar fi trebuit să acopere cu garanție aceste

mijloace ale celor care au depus în bănci sume de sute de mii sau chiar milioane de lei. Cu atât mai mult nu își găsește justificare garantarea depunerilor persoanelor juridice. Oare statul compensează pierderile unui agent economic care investește bani într-o afacere care nu merge? Deschiderea unui depozit bancar este un fel de afacere pentru agenții economici. De ce ar trebui statul să le compenseze ultimilor investițiile pierdute, discriminându-i pe primii? Din totalul de 13,4 miliarde lei putem găsi o justificare plauzibilă doar pentru o sumă de 2,4 miliarde lei care reprezintă suma depozitelor persoanelor fizice de până la 100.000 de lei. Această sumă putea fi recuperată ulterior din vânzarea activelor acestor trei bănci”, susține Ioniță.

Iurie Leancă, ex-prim-ministru (10 iulie 2017):

Iurie Leancă

„Acea garanție a fost acordată pentru ca oamenii să nu rămână fără depunerile de o viață. Am semnat garanția doar după consultarea/recomandarea instituțiilor financiare internaționale: Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional.”

(Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional au negat ulterior că ar fi aprobat această soluție a Executivului de la Chișinău).

Sergiu Cioclea, guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei (3 august 2017):

Sergiu Cioclea

„Cele 14 miliarde au fost înaintate de BNM pentru a compensa toți deponenții și creditorii și alte depuneri în bancă. Acum efortul este de a recupera toate activele care nu au fost în bancă în acel moment. Sunt bani care sunt sustrași prin credite neperformante, bani care au fost sustrași prin circuite frauduloase și alte active nelichide care s-au acumulat în bancă. Recuperarea are loc pe toate aceste direcții.”

Anatol Arapu, fost ministru al Finanțelor:

Anatol Arapu

„Eu consider că decizia de a compensa sută la sută depozitele din cele trei bănci din mijloacele statului a fost una corectă. Au venit experți de la Banca Mondială și ne-au spus care a fost experiența în diferite țări. Ei nu ne-au recomandat decizia, dar ne-au descris experiența altor state. Era clar de la bun început că băncile vor fi închise. Fondul de garantare a depozitelor putea acoperi o sumă infimă, vreo 270 de milioane de lei. De unde ați luat că din acel fond erau acoperite depozitele pentru 96% din deponenți? Noi nu am avut asemenea cifre și nu pot să afirm că ele sunt corecte sau nu. Dar în afară de banii oamenilor, acolo erau fonduri publice, întreprinderi de stat, trezoreria era la BEM. Dar, Doamne ferește, Banca Națională nu voia în niciun chip să... ei erau cei mai activi. Dacă se închideau băncile, oamenii veneau la ei. De asta a fost implicat Guvernul ca să îi dea garanție. Sunt aici anumite lucruri pe care nimeni nu vrea să le spună. Aspectul politic al problemei din 2014, amintiți-vă cine și cum răcnea prin Parlament, cine a generat această problemă și cine sunt oamenii care erau acționari la bănci. Au fost factori care au influențat decizia. Eu continui să insist că decizia luată este corectă. Acest lucru a fost explicat foarte clar în revista «The Economist», altfel aveam prăbușirea totală a sistemului financiar și a economiei din Moldova. Consecințele se văd acum pentru că economia nu a fost ștearsă de pe fața pământului. Efectul asupra bugetului va fi de lungă durată, gradual va fi acoperită această gaură”.

Legile care au pregătit terenul

În iulie și septembrie 2014, cu câteva luni până la acordarea primei garanții de stat, prin asumarea răspunderii, Guvernul Leancă a modificat legislația din domeniul financiar-bancar, creând astfel premise legale de creditare de urgență a băncilor comerciale în dificultate de către BNM, cu garanția guvernului.

Asumarea răspunderii se referă la modificări în Legea cu privire la BNM, Legea instituțiilor financiare și Legea cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat. Potrivit acestor modificări, în situații de criză financiară sistemică sau de pericol al apariției acesteia, definite astfel de un organ național instituit pentru gestionarea crizelor financiare sistemice, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, este autorizat să emită valori mobiliare de stat pentru capitalizarea băncilor, precum și valori mobiliare de stat sau garanții de stat pentru garantarea creditelor de urgență acordate de BNM băncilor.

Aceleași modificări stabilesc că în cazul garanțiilor de stat acordate în situații de criză financiară sistemică, hotărârile de acordare a garanțiilor sunt luate de Guvern și nu de Parlament, așa cum prevede regula generală.

„Cuvintele-cheie din aceste modificări sunt «criză financiară sistemică» și «organ național instituit pentru gestionarea crizelor financiare sistemice». În cazul celor două hotărâri de Guvern secrete, din noiembrie 2014 și martie 2015, garanțiile de stat au fost acordate fără a fi declarată criză financiară sistemică. Mai mult de atât, Executivul a neglijat și obligația de a institui acel organ național pentru gestionarea crizelor sistemice. Comitetul Național de Stabilitate Financiară (CNSF) nu avea funcții de gestionare a crizelor financiare sistemice și nici de luare a unor decizii sau de a face recomandări Guvernului pentru acordarea de credite de urgență, așa cum prevede Legea asumată de Guvern în septembrie 2014”, atenționează Veaceslav Negruța, expert al Transparency International - Moldova

Panoul de recuperare, cu „iluzii optice”

1 septembrie 2017. [Panoul de recuperare a activelor fraudate](#) de la Banca de Economii, Banca Socială și Unibank, amplasat pe site-ul Ministerului Finanțelor la inițiativa premierului Pavel Filip, anunță optimist că în aproape trei ani s-a reușit recuperarea a unui miliard de lei din cei 14,2 miliarde acordați de Guvern celor trei bănci în calitate de garanție de stat, iar ulterior transformați în datorie de stat. „Șmecheria” panoului poate fi observată doar de cei mai atenți. Bani întorși statului nu fac parte din cei sustrași în mod fraudulos, ci sunt recuperați fără efort din vânzarea activelor celor trei bănci (136 de milioane de lei), a gajului (68,68 de milioane de lei), din titluri executorii și proceduri de insolabilitate (134,9 milioane de lei). Cea mai mare sumă recuperată, 562 de milioane de lei, vine din încasări aferente creditelor de bună-credință acordate anterior de cele trei bănci. Din credite neperformante, potrivit unui răspuns oferit CIJM de către BNM, până pe 30 aprilie 2017, au fost recuperați doar 72,54 de milioane de lei, ceea ce reprezintă circa 2,2%.

Câți bani pot fi recuperați?

Într-un studiu realizat recent, „Monitorizarea evoluțiilor în sectorul financiar-bancar”, experții Transparency International-Moldova și IDIS Viitorul susțin că există câteva grupuri distincte din care ar trebui recuperați banii sustrași din cele trei bănci în procedură de lichidare: bani fraudate din grupul de companii care ar fi controlate de Ilan Șor, bani fraudate din alte grupuri care au contractat credite neperformante, bani care ar urma să fie recuperați din credite compromise sau dificil de recuperat, banii din credite oferite persoanelor de bună-credință și bani recuperați din vânzarea activelor și gajurilor celor trei bănci.

În cazul ultimului grup, deja au fost recuperați 204,68 de milioane de lei din totalul de 20,9 miliarde de lei, conform bilanțurilor contabile ale valorilor activelor celor trei bănci. Totuși, potrivit unui răspuns oferit de BNM, pe recuperarea întregii valori a activelor nu se poate miza deloc. La 16 octombrie 2015, în momentul retragerii licențelor BEM, BS și Unibank, administratorii speciali ai celor trei bănci au calculat valoarea estimativă a activelor băncilor care ar putea fi valorificate, iar rezultatul lor este stupefiant. Din 20,9 miliarde de lei, ar putea fi recuperate doar 1,4 miliarde, sau 7% (!).

Licitațiile, tot mai neatractive

Astăzi este greu să iei în calcul chiar și această sumă estimativă calculată de administratorii speciali, ori de mai bine de jumătate de an, lista bunurilor scoase la licitații de către cele trei bănci rămâne aproape intactă. Din lipsa cumpărătorilor, administratorii BEM, BS și Unibank sunt nevoiți să scadă mereu din prețul obiectelor propuse spre vânzare. Spre exemplu, un hotel de pe str. Frumoasa din Capitală, gajat inițial la bancă de compania Alegor-Comerț, la valoare de 30 de milioane de lei, a fost ulterior scos la vânzare de BEM cu 4,3 milioane de lei. În prezent, [clădirea se vinde cu 2,6 milioane de lei](#). Într-un alt caz, un

complex de clădiri de producere și depozite din or. Lipcani, Briceni, gajat la BEM cu valoarea de 39,6 milioane de lei, este vândut cu 1,35 de milioane de lei. Banca a expus bunul din Lipcani la 37 de licitații publice, dar nu a găsit încă un cumpărător.

30,7 miliarde de lei, revendicați în dosare penale

Cele mai mari nemulțumiri ale societății și experților se referă la „progresele” autorităților în recuperarea banilor fraudati. Potrivit datelor plasate pe pagina web, Banca de Economii se regăsește, ca parte vătămată, în 40 de dosare penale intentate, iar valoare prejudiciului calculat este de 14,6 miliarde de lei. Banca Socială figurează în 27 de dosare penale, cu un prejudiciu de 16 miliarde de lei. Unibank ar trebui să recupereze 709 milioane de lei în baza a șapte dosare penale intentate. În total, din aceste cauze penale ar urma să fie recuperați 30,7 miliarde de lei, dacă e să credem datelor furnizate de cele trei bănci, care nu dezvăluie lista companiilor vizate în dosarele penale. Multe dintre aceste cauze penale s-au împotmolit în judecată, iar în cazul unora, recuperarea prejudiciului este imposibilă, [banii fiind transferați în baza unor acte judecătorești în zone off-shore.](#)

Ilan Șor „grațiat” de BEM, BS și Unibank

Potrivit raportului Kroll, doar „grupul de companii Șor” ar fi adus celor trei bănci un prejudiciu de peste 550 de milioane de dolari. Patru companii afiliate lui Ilan Șor: Caritas Grup, Voximar-Com, Provolirom și Dracard ar datora cinci miliarde de lei Băncii de Economii. Potrivit Judecătoriei Chișinău, în prezent, pe rolul instanței nu se află niciun litigiu înaintat de administrația BEM împotriva acestor firme. În schimb, BNM ne informează că BEM a fost recunoscută ca parte civilă într-un dosar penal care vizează acordarea creditelor neperformante celor patru companii. „Având în vedere că Ilan Șor a exercitat funcția de președinte al Consiliului BEM, la sesizarea băncii, organul de urmărire penală a intentat cauză penală de încasare a prejudiciilor suportate de bancă în legătură cu acordarea creditelor Dracard SRL, Provolirom SRL, Caritas Group SRL, Voximar-Com SRL. Pe marginea cauzei penale intentate, BEM a fost recunoscută în calitate de parte civilă ca urmare a cauzării prejudiciului material în valoare de 5,2 miliarde de lei. Recuperarea prejudiciului material prin acțiunea civilă înaintată în cadrul examinării cauzei penale depinde de finalitatea examinării dosarului penal în instanța de judecată”, ne informează BNM.

Dosarul la care face referire BNM, pare să fie cel în care [Ilan Șor a fost condamnat la 7,6 ani de închisoare în penitenciar de tip semiînchis,](#) „pentru cauzarea de daune materiale în proporții deosebit de mari prin înșelăciune sau abuz de încredere, dacă fapta nu constituie o însușire”. Atunci, Judecătoria Chișinău a admis de principiu acțiunea civilă înaintată de BEM, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța în ordinea procedurii civile. Nu am reușit să aflăm dacă în cadrul procedurii civile au fost aplicate măsuri de asigurare a acțiunii.

Întrebați de Centrul de Investigații Jurnalistice de ce BEM nu a înaintat o acțiune civilă împotriva lui Ilan Șor, BNM ne-a răspuns că fostul președinte al Consiliului băncii nu figurează în calitate de debitor în registre/documentele băncii și astfel nu există temei pentru un astfel de demers.

Firmele lui Șor - prejudiciu de 20,2 miliarde de lei

Ilan Șor, fost președinte al Consiliului BEM. Foto: ziarulnational.md

Pe lângă cele 5,2 miliarde de lei care urmează să fie recuperați de la companiile care ar fi controlate de Ilan Șor în favoarea BEM, cele patru firme plus încă una din același grup au fost obligate de judecată să restituie alte 15 miliarde de lei Băncii Sociale. Acțiunile în instanță au fost depuse de bancă încă în 2015, iar potrivit hotărârilor judecătorești, Banca Socială a cerut declararea nulă a contractelor de credit încheiate cu aceste firme. Instituția bancară a oferit împrumuturi acestor firme în perioada de după adoptarea hotărârii de Guvern privind acordarea garanțiilor de stat (13 noiembrie 2014 - n.r.) și introducerea administrării speciale la BS (28 noiembrie 2014 - n.r.).

Danmira-Com SRL a fost obligată de judecătoria Cornelia Vârlan de la Judecătoria sectorului Râșcani să restituie 29,6 milioane de dolari, 101,3 milioane de euro și 720,8 milioane de lei, bani acordați în baza a trei credite pe 25 noiembrie 2014, cu trei zile înainte de introducerea administrării speciale la BS. În mod surprinzător, acțiunea în judecată pentru anularea contractelor de împrumut a fost depusă pe 12 februarie 2015, adică la nici două luni și jumătate de la oferirea împrumutului. Hotărârea a fost pronunțată pe 6 iunie 2016. Între timp au fost anunțate 14 ședințe de judecată, dintre care șapte amânate din cauza concediilor magistratului. Reprezentanții Danmira-Com SRL nu au participat la proces.

Caritas-Group SRL a fost obligată să restituie 28,9 milioane de euro, 13,6 milioane de dolari și 1,8 miliarde de lei, luați cu împrumut de la Banca Socială pe 26 noiembrie 2014. **Contrade SRL** trebuie să întoarcă băncii 24,9 milioane de dolari și 105 milioane de euro luați cu împrumut tot pe 26 noiembrie 2014, iar **Davema-Com SRL** va trebui să restituie 3,1 miliarde de lei, luați credit de la BS cu o zi înainte, pe 25 noiembrie 2014. Aceste trei hotărâri au fost adoptate pe 28 și 29 iunie 2017 de același magistrat de la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, Nina Arabadji. În toate trei cazuri, dispozitivul hotărârilor de judecată amintesc și de o companie off-shore din Marea Britanie cu care ar fi fost încheiate contracte de cesiune a creditelor, chiar în ziua în care acestea au fost luate de la Banca Socială. În cadrul proceselor de judecată pe toate trei dosare, judecătorul a solicitat să îi fie prezentat rezultatul unei comisii rogatorii din Marea Britanie.

Voximar-Com SRL este singura companie din „grupul de companii Șor” care a atacat cu recurs decizia primei instanțe prin care a fost obligată să restituie un împrumut în valoare de trei miliarde de lei. Potrivit Băncii Naționale, procesul se află pe rol la Curtea de Apel Chișinău.

În niciunul dintre dosarele menționate mai sus nu a fost publicată hotărârea motivată a instanței, iar dispozitivele hotărârilor au fost excesiv anonimizate, contrar prevederilor legale. Vladislav Gribincea, președintele Centrului de Resurse Juridice din Moldova, afirmă că în baza acestor dispozitive este imposibilă recuperarea banilor din străinătate. Din hotărâri nu este clar dacă aceste companii dispun de banii care ar trebui recuperați și care va fi modalitatea prin care ar putea fi restituiți banii. „Aici ar trebui să intervină procurorii”, a punctat Gribincea.

Veaceslav Negruța, expert Transparency International - Moldova: „Speranța de recuperare a banilor este tot mai mică”

Veaceslav Negruța

„Azi este dificil să operezi cu o cifră exactă cât trebuie să fie recuperat. Fraudele bancare care au avut loc în acele trei bănci (și nu doar) fac parte din diferite scheme de fraudare: «spălătorie/laundromat», credite neperformante sau «furtul miliardului». Investigații reale și veritabile pe unele dintre aceste fraude încă nici n-au început. Asta s-ar putea întâmpla doar dacă organele de investigație vor lucra serios cu informațiile sistematizate în raportul Kroll și în deplină de-sincronizare cu deciziile politice luate în acea perioadă descrisă în raportul Kroll. Cu atât mai dificil este să vorbim despre procentajul recuperării. Cu cât timpul se scurge mai departe fără investigații și măsuri de blocare sau sechestru pe mijloacele obținute fraudulos, fie aflate aici sau în alte jurisdicții, cu atât speranța recuperării este mai mică. Cel mai grav este că observăm tentative și inițiative de legalizare a mijloacelor obținute ilegal prin promovarea de «legi» de către un grup anume în ultima perioadă: fie că e vorba de «legea legalizării capitalurilor», fie că e vorba de «legea cetățeniei Republicii Moldova contra investițiilor». Din aceste considerente, probabil, nu este deloc întâmplătoare târăgănarea și zădărnicierea sau chiar lipsa unor investigații veritabile pe fraudele bancare avute loc.”

Potrivit lui Veaceslav Ioniță, doar din creditele oferite persoanelor de bună-credință vor putea fi recuperați toți banii. Potrivit datelor de la BNM, în acest caz ar fi vorba de circa 740 de milioane de lei.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/bani-publici/pe-urmele-miliardului-in-buzunarele-cui-au-ajuns-banii-statului>

